

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018– 2022

Urząd Gminy Garbatka – Letnisko

ul. Skrzyńskich 1

26-930 Garbatka – Letnisko

Sporządzający:

Wójt Gminy – Teresa Fryszkiewicz

Autorzy opracowania:

mgr Mariola Nowakowska

mgr Rafał Kącki

Aktualizacja:

mgr Mariola Nowakowska

mgr Bernadeta Basaj

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	3
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	5
2.1. Cele programu w świetle Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.	
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	6
3.1 Definicje podstawowych pojęć z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami.	
3.2 Uwarunkowania prawne.	
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	12
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	
4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.....	15
4.2.1 Promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego.....	17
4.2.2 Kształtowanie tożsamości regionu oraz kreowanie i promocja jego produktu	19
4.2.3 Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa.....	20
4.3. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu.....	21
4.3.1. Strategia Rozwoju Powiatu Kozienickiego do 2020 r.	21
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	21
5.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka – Letnisko.....	22
5.1.1. Wypoczynek i turystyka.....	22
5.1.2. Ocena możliwości rozwoju funkcji wypoczynkowej.....	22
5.1.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin Garbatka – Letnisko. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy.....	23
5.1.4 Strategia rozwoju gminy Garbatka – Letnisko na lata 2013 – 2020.....	25
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy..	27
5.2.1. Zarys historii obszaru gminy.....	29
5.2.2. Krajobraz kulturowy.....	40
5.2.3. Zabytki nieruchome.....	41
5.2.4. Zabytki ruchome.....	79

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

5.2.5. Zabytki archeologiczne.....	94
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.....	96
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków.....	98
5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy.....	106
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.....	109
7. Założenia programowe.....	113
7.1. Priorytety i kierunki działań gminnego programu opieki	
7.2. Zadania gminnego programu opieki	
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.....	118
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami.....	119
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami.....	120
11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków.....	122
12. Bibliografia.....	123
13. Załączniki.....	124

Załącznik nr 1

Przykład uchwały, wniosku i sprawozdania z wykonanych prac w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Załącznik nr 2

Wniosek o udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru.

Załącznik nr 3

Wzór sprawozdania z wykonania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, na które została udzielona dotacja/zostały przekazane środki.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

1. WSTĘP

Dziedzictwem kulturowym nazywamy dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, a jednocześnie to dorobek naszych czasów. Najczęściej kojarzymy dziedzictwo kulturowe z architekturą i sztuką oraz archeologią. Jednak do spuścizny po przodkach należą dawne formy uprawy roli, sposoby produkcji wyrobów charakterystycznych dla danego regionu, a także rozmaite przejawy życia i rozwoju społeczności, co stanowi całość naszej kultury. Należy zatem pamiętać o bogactwie nieodnawialnych źródeł informacji o życiu i działalności przodków oraz o konieczności zachowania tych źródeł dla przyszłych pokoleń. Wzrasta świadomość potrzeby ochrony zabytków wśród mieszkańców naszej gminy. Dbałość o należyty stan i atrakcyjny wygląd obiektów zabytkowych stała się naszym obywatelskim obowiązkiem.

Rewitalizacja poszczególnych obiektów stanowi szansę na ich uratowanie. Stworzenie programu opieki nad zabytkami jest koniecznością przewidzianą ustawą oraz zapotrzebowaniem społecznym. Stanowi także istotny czynnik w upowszechnianiu wiedzy i pomocy skierowanej do właścicieli zabytków w dbaniu o ich dobrą kondycję.

Gmina nie stanie się atrakcyjna dla turystów, jeżeli jej zabytki będą zaniedbane, bądź niewłaściwie promowane czy eksponowane. To niepowtarzalny urok zadbanej domów, miejsc pamięci narodowej oraz walory klimatyczne stanowią osobliwy charakter tego miejsca.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Garbatka – Letnisko na lata 2018 – 2022 jest dokumentem o charakterze uzupełniającym w stosunku do innych aktów planowania w gminie (Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Garbatka – Letnisko, Uwarunkowania Rozwoju. Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego Gminy). Wyżej wymienione dokumenty określają politykę administracyjną w zakresie podejmowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, a także upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

Program opieki nad zabytkami jest podstawą współpracy między samorządem gminy, właścicielami zabytków i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Taka współpraca, rozwijana w kolejnych latach, powinna przynieść, nie tylko lokalnej społeczności wymierne korzyści, a najistotniejsza z nich, to zachowanie naszego dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Autorzy opracowania pragną wyrazić serdeczne podziękowanie osobom, które udostępniły swoje dokumenty, zdjęcia i prace dla potrzeb niniejszej publikacji: Marii Dziedzickiej, Elżbiecie Dziedzickiej, Ireneuszowi Mirasiowi, Emilowi i Krzysztofowi Boryczkom.

1. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Gminy zgodnie z Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. Nr 16, poz. 95) w zakresie zadań własnych realizują sprawy dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (art. 7 ust 1 pkt.9). Obowiązek sporządzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami nakłada na gminę art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami). Ustawa reguluje zasady ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, definiuje pojęcie zabytku, określa formy ochrony, kompetencje organów ochrony zabytków (w tym administracji rządowej i samorządowej), formy finansowania opieki nad zabytkami i ich ewidencjonowania ect.

1.1. Cele programu w świetle Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Garbatka – Letnisko na lata 2018 – 2022 zgodnie z przytoczoną powyżej ustawą ma na celu:

- zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, dziejami i zabytkami gminy Garbatka – Letnisko, w tym z wykazem obiektów wpisanych do Rejestru Zabytków Województwa Mazowieckiego oraz wykazem obiektów typowanych do wpisu w tym rejestrze jak również z wykazem Gminnej Ewidencji Zabytków,
- zapoznanie z uwarunkowaniami prawnymi dotyczącymi ochrony i opieki nad zabytkami,
- rozpoznanie potrzeb dotyczących podejmowania działań zmierzających do powstrzymania procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- podejmowanie działań w zakresie stałego podnoszenia świadomości społecznej o wartościach duchowych i materialnych otaczających nas krajobrazów i konieczności większej troski każdego o ich ochronę, należyte kształtowanie i pielęgnację,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych,
- współpraca z właścicielami zabytków dla zapewnienia im właściwej opieki, wskazywanie potencjalnych źródeł pozyskiwania środków na realizację zadań renowacyjnych, remontowych oraz dotyczących rewitalizacji obiektów zabytkowych,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

2. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

2.1. Definicje podstawowych pojęć z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami definiuje pojęcie zabytku, wprowadza pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami.

Zabytek jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytki pogrupowano w trzech kategoriach jako zabytki nieruchome, ruchome i archeologiczne. W myśl ustawy ochronie i opiece podlegają (bez względu na stan zachowania):

- 1) **zabytki nieruchome** będące, w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) **zabytki ruchome** będące, w szczególności:
- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznej dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. Nr85, poz. 539, z 1998r. Nr 106, poz. 668 z 2001 r. Nr 129, poz.1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz.984),
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) **zabytki archeologiczne** będące, w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami,
 - d) relikami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto „Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej”. (art. 6.2 ustawy).

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Opieka nad zabytkami (art. 5 ustawy) sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku,
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

2.2. Uwarunkowania prawne

Zabytki zostały objęte ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela (art.5, art. 6 ust. 1 i art.86 Konstytucji RP).

W myśl ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z dnia 17 września 2003 r. art.7) formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Zabytki znajdujące się na terenie województwa wpisuje do rejestru zabytków Wojewódzki Konserwator Zabytków. Wpisu do rejestru można dokonać z urzędu, bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub wieczystego użytkownika gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy.

Do rejestru można również wpisać otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwę geograficzną, historyczną lub tradycyjną tego obiektu. Podobna procedura dotyczy zabytków ruchomych. Rejestr Zabytków Ruchomych prowadzi także Wojewódzki Konserwator Zabytków. Sposób rejestracji zabytków reguluje w/w ustawa, Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie wzorów dokumentów oceny wskazującej czas powstania zabytku, wyceny zabytku oraz potwierdzenia wwozu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 50, poz. 256) oraz Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 r., Nr 113, poz. 661).

Na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, w drodze rozporządzenia, może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy, przedstawiający szczególną wartość, określając jego granice. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, taki wniosek może złożyć po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków.

Rada Gminy, w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć *park kulturowy* w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zabezpieczenia wyróżniających się krajobrazowo terenów z obiektami nieruchomymi charakterystycznymi dla danej miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. W uchwale winny się znaleźć : nazwa parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia.

Po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, wójt sporządza plan ochrony parku kulturowego, a następnie ów plan zatwierdza rada gminy.

Inną formą ochrony obiektów i obszarów zabytkowych są postanowienia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, którego projekt konsultowany jest z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Jednak zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r. , Nr 80, poz. 717) większość planów miejscowych utraciła w 2004 r. moc prawną.

Realizacja zadań w dziedzinie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. Reguluje te kwestię art. 7 ust. 1, pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591), oraz Obwieszczenie Marszałka Sejmu RP z dnia 11 marca 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. 2013 poz. 594 z późniejszymi zmianami). Dokumenty określają zadania własne gminy: *„zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy(...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad nimi”*.

Kolejnym dokumentem planistycznym w gminie jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które wykonuje się obligatoryjnie dla całości gminy, lecz nie jest powszechnie obowiązującym przepisem gminnym (art. 6 ust.7), a jedynie wewnętrznym zobowiązaniem władz gminy, czyli tzw. aktem kierownictwa wewnętrznego.

Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym priorytetem studium jest określenie polityki przestrzennej gminy (art. 6 ust. 1) ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z przepisów szczegółowych odnośnie występowania obiektów i terenów chronionych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego powinien zawierać ochronę:

- zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- parków kulturowych.

W myśl ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami każda gmina prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków, która stanowi podstawę do sporządzenia Programu Opieki nad Zabytkami. Ewidencja ta jest prowadzona jako zbiór kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych Wojewódzką Ewidencją Zabytków (art. 21 i 22, Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz.1568 z późniejszymi zmianami). Sam wpis zabytków nieruchomych do Gminnej Ewidencji Zabytków nie przesądza o formie ich ochrony, jednak obok zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia, stanowi przesłankę do objęcia tych zabytków ochroną w formie zapisu w studium uwarunkowań i kierunków

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Gminna Ewidencja Zabytków w Garbatce-Letnisko stanowiła podstawę do sporządzenia niniejszego programu.

Inne bardzo istotne uregulowania prawne w kwestii ochrony zabytków znajdziemy w następujących dokumentach:

- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 z późniejszymi zmianami, w tym zapowiedzianymi Obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Prawo budowlane)
- Ustawa z dnia 8 listopada 2013 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2014 poz. 47)
- Ustawa o gospodarce nieruchomościami z dnia 11.06.2011 r. (Dz.U. nr 102 z dnia 11.06.2011 r, poz. 341)
- Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz.U. z 2001 r. Nr. 13, poz 123., z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz.873 z późniejszymi zmianami).

Ochronę zabytków znajdujących w bibliotekach i muzeach regulują akty prawne:

- Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24 z późniejszymi zmianami).
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późniejszymi zmianami).
- Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 673 z późniejszymi zmianami).

Pozostałe akty prawne regulujące kwestie ochrony zabytków:

- Europejska Konwencja Kulturalna przyjęta w Paryżu 19 grudnia 1954 r.,
- Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego podpisana w Hadze 14 maja 1954 r.,
- Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

(Karta Wenecka) przyjęta w Wenecji w dniach 25-31 maj 1964 r.,

- Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego podpisana i przyjęta w Paryżu w 1972 r.,
- Międzynarodowa Karta Ogródów IFLA-ICOMOS (Karta Florencka przyjęta 15 grudnia 1981r.),
- Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego sporządzona w La Valleta dnia 16 stycznia 1992 r.(Dz. U. z 1996 r. Nr 120, poz.564),
- Europejska Konwencja Krajobrazowa podpisana 21 grudnia 2001 r.

3. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

3.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad nimi.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Kultury na lata 2004 – 2013 przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r. oraz **Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020** stanowi rządowy dokument tworzący ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w dziedzinie kultury, a w szczególności dla współcześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach gospodarki rynkowej, a także zbieżnej z interesami Polski i Unii Europejskiej.

Podstawowym celem strategii jest działanie na rzecz równomiernego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce. Przyjęto następujące priorytety:

- 1) Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe, celem poprawy stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja tych zadań umożliwi zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.
- 2) Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Dokumentem, który służy do wdrożenia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w kwestii materialnej spuścizny kulturowej Polski jest Narodowy Program Kultury,, Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”. Program ten jest zgodny z Narodowym Planem Rozwoju (Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r.) z Narodowym

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Planem Rozwoju, Dz. U. Nr 116, poz. 1206 oraz założeniami do krajowego programu ochrony zabytków. Podstawą do realizacji Narodowego Programu Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest uznanie obszaru dziedzictwa jako wykładnię rozwoju i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służący wzrostowi konkurencyjności i promowania regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

W Narodowym Programie Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” wyznaczone zostały strategiczne cele polityki państwa w dziedzinie ochrony zabytków:

- Przygotowanie skutecznego systemu prawno – finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;
- Podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji o tematyce dziedzictwa kulturowego;
- Poszukiwanie narzędzi wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej;
- Ograniczenia w dowolnym opiniowaniu konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za postępowanie niezgodne z prawem;
- Intensyfikacja ochrony i promowania dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem kompleksowej poprawy stanu zabytków nieruchomych.

Kolejnym dokumentem regulującym kwestie ochrony dziedzictwa kulturowego jest Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2018 (zwany dalej Krajowy Program). Krajowy Program jest założeniem wieloletnich działań; w rozumieniu art. 136 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, i stanowi program rozwoju określony w art. 15 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Krajowy Program stanowi wykonanie upoważnieni a ustawowego, zawartego w art. 84 i 85 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Natomiast obowiązek opracowania Krajowego Programu przez Generalnego Konserwatora Zabytków wynika z przepisu art. 90 ust. 2 pkt. 1 tej ustawy. Jednocześnie wpisuje się w system dokumentów planistycznych państwa, określony w 2009 r. w Planie

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

uporządkowania strategii rozwoju, jako instrument wykonawczy dla Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020. Jednym ze strategicznych założeń Krajowego Programu (przyjętych na etapie prac nad dokumentem i odzwierciedlonych w brzmieniu jednego z celów szczegółowych) jest wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków, w tym tworzenie podstaw współdziałania z organami samorządu terytorialnego. Jest ono wyrazem przekonania, iż jakościowa przemiana w zakresie ochrony zabytków w Polsce może nastąpić jedynie dzięki łączeniu zasobów, lepszemu sieciowaniu struktur i działań organów ochrony zabytków. Jednocześnie, odwołując się do kompetencji Generalnego Konserwatora Zabytków należy wskazać, iż rolą Krajowego Programu jest tworzenie warunków dla wypracowania rozwiązań modelowych oraz ich upowszechnienie np. poprzez system konferencji i spotkań z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego. Natomiast od stopnia zaangażowania tych podmiotów będą zależały realne efekty podejmowanych działań. Część rozwiązań na rzecz ochrony zabytków przewidziano w formie zadań do wypracowania w procesie wdrażania Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2018 – z perspektywą włączenia uzgodnionych rozwiązań do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2018– 2022.

Głównymi celami Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami, są:

- uporządkowanie sfery ochrony zabytków nieruchomych, tj. uporządkowanie rejestru, podniesienie jakości służb w zakresie realizacji pozostałych zadań w odniesieniu do zabytków nieruchomych (szkolenia, część zadań z podejścia krajobrazowego)
- dostosowanie prawa i praktyki ochrony zabytków w Polsce do standardów międzynarodowych; ratyfikacja konwencji, zabytki ruchome, wdrożenie podejścia krajobrazowego, w tym podkreślenie roli parków kulturowych – jako jednej z kluczowych form ochrony zabytków,
- wzmocnienie realizacji konstytucyjnej zasady pomocniczości, w szczególności w odniesieniu do zadań realizowanych przy zaangażowaniu obywateli, lub skierowanych bezpośrednio do nich
- zwiększenie efektywności ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego poprzez lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków, a społecznościami żyjącymi w ich otoczeniu.
- zwiększenie zaangażowania samorządów w ochronę i opiekę nad zabytkami

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków

3.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.

Podstawowymi dokumentami regulującymi relacje gminnych programów opieki nad zabytkami są: zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 r., Program Opieki nad Zabytkami w Powiecie Kozienickim na lata 2017 -2020 oraz Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2018-2021.

Dziedzictwo kulturowe województwa mazowieckiego cechuje bogactwo i różnorodność czego dowodem są liczne zabytki z różnych epok. Największą ilość obiektów zabytkowych posiada Warszawa, lecz na obszarze całego województwa znajduje się około 130 miast historycznych, obiekty sakralne, budowle obronne, przemysłowe, zespoły pałacowo-parkowe, cmentarze, ślady walk narodowo wyzwoleniczych.

Mazowsze nie jest jednolite kulturowo. W obrębie województwa wyróżnia się główne regiony etnograficzne: kurpiowski, łowicki, podlaski, kozienicki, iłżecko- starachowicki, opoczyńsko – konecko - przysuski, sannicki i kołbielski.

Najistotniejsze problemy w zakresie dziedzictwa kulturowego występujące na Mazowszu to, liczne występujące w regionie zabytki znajdują się bardzo często w złym stanie technicznym, a zabudowa drewniana ulega postępującej eliminacji z krajobrazu kulturowego Mazowsza. Kolejnym, niepokojącym zjawiskiem jest brak promocji i niska wiedza dotycząca regionu oraz niewystarczająca identyfikacja mieszkańców z Mazowszem.

Dokumentem, w którym znajdujemy wizję poprawy jakości życia na terenie województwa jest Strategia Rozwoju. Zaprezentowane działania mają poprawić wizerunek województwa, także w zakresie ochrony zabytków i ogólnie pojętego dziedzictwa kulturowego.

Ogólne założenia to:

- zwiększenie konkurencyjności województwa,
- współdziałanie na rzecz zrównoważonego rozwoju i promocji obszaru „ Zielone Płuca Polski”,
- kreowanie wizerunku Mazowsza i jego produktów regionalnych,
- wzmocnianie więzi kulturowo – społecznych w regionie,
- wydawanie broszur i informatorów, prasy lokalnej i regionalnej, promujących walory gmin, powiatów i regionu.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Realizacja wizji rozwoju pod hasłem: "Mazowsze konkurencyjnym regionem w układzie europejskim i globalnym" w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego zawiera rozdział, który nakreśla zadania na najbliższe lata w zakresie ochrony zabytków i opieki nad nimi. Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego wyznacza perspektywę rozwoju regionu do 2020 r. Zgodnie z litera dokumentu czynnikami wpływającymi w istotny sposób na wizerunek regionu i standard jakości życia jego mieszkańców są instytucje kultury i zasoby dziedzictwa kulturowego. Mazowsze spełnia w tej dziedzinie rolę szczególną, z uwagi na znaczenie Warszawy, jako centrum kulturalnego o znaczeniu narodowym z wielością wyspecjalizowanych instytucji kultury i rozrywki. W szczególności jest ona największym w kraju ośrodkiem teatralnym, skupiającym ok. 30 placówek. Ważniejsze instytucje teatralne i muzyczne działają ponadto w Płocku i Radomiu. Liczba tych instytucji, a także przedstawień i koncertów w skali województwa zmniejsza się. Na Mazowszu funkcjonuje około 100 muzeów, w większości w Warszawie, ponad 1000 bibliotek o najliczniejszym księgozborze w kraju, a pod względem liczby zarejestrowanych zabytków region zajmuje 4. miejsce w Polsce. Na Mazowszu znajduje się około 130 historycznych miast, a także cenne krajobrazy historyczne. Cenną spuścizną stanowią liczne zabytki sakralne (w tym drewniane) oraz budowle fortyfikacyjne (np. Twierdza Modlin) i przemysłowe (np. fabryka sztuczków Norblina), a także zespoły dworskie i pałacowo-parkowe. Znaczącym elementem środowiska kulturowego są zabytkowe cmentarze i miejsca bitew wyzwoleniczych z różnych okresów historycznych.

Program Ochrony Zabytków dla Powiatu Kozienickiego na lata 2017-2020 jest dokumentem stanowiącym podwaliny współpracy w spieraniu i koordynowaniu prac z dziedziny ochrony zabytków oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego pomiędzy samorządem powiatowym, samorządami gminnymi, właścicielami zabytków i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Współpraca stawia sobie za cel zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń oparciu o cele merytoryczne zawarte w niniejszym Programie. W Programie poza przyjętymi zadaniami należącymi z mocy prawa do zadań powiatu, przedstawiono ogólną politykę powiatu w dziedzinie opieki nad zabytkami, nie naruszając przy tym kompetencji poszczególnych gmin i praw właścicieli.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Zgodnie z założeniami Programu Ochrony Zabytków dla Powiatu Kozienickiego na lata 2017- 2020 formami ochrony dziedzictwa kulturowego w gminach powiatu kozienickiego są:

- a) wpis do rejestru zabytków, dokonywany na podstawie prawomocnej decyzji administracyjnej wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- b) uznanie za pomnik historii, dokonywane przez Prezydenta RP w drodze rozporządzenia,
- c) utworzenie parku kulturowego, następuje w drodze uchwały rady gminy,
- d) ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, przyjmowane w drodze uchwały rady gminy.

4.2.1 Promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego

Celem działań promocyjnych jest budowanie trwałego i stabilnego wizerunku Mazowsza, jako obszaru o dużym potencjale rozwojowym, którego dynamiczny wzrost oparty jest na cennych walorach kulturowych, przyrodniczych oraz krajobrazowych.

Promocja regionu powinna być ekspozycją jego mocnych stron tj.: bogatego dziedzictwa kulturowego regionu (zachowaną i utrwaloną spuścizną materialną i niematerialną) oraz zróżnicowanie kulturowe i obyczajowe poszczególnych podregionów, istnienie cennych terenów dolin rzecznych, kompleksów leśnych oraz obszarów ujętych w Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Wymiernym efektem prowadzonej promocji będzie nie tylko aktywizacja obszarów wiejskich, dla których jedną z szans rozwoju jest rozwój agroturystyki oraz innych form turystyki.

W tym celu podjęte będą następujące działania:

- wzmocnienie dotychczasowych kierunków działań samorządu propagujących zasoby dziedzictwa kulturowego oraz rozwój kultury w regionie;
- rewitalizacja zespołów zabytkowych i wykorzystanie ich do rozwoju funkcji turystycznych;
- wsparcie tworzenia lokalnych parków kulturowo - historycznych wokół istniejących zabytków architektury umożliwiających rozwój funkcji turystycznych;
- rozwój sieci szlaków turystycznych w obrębie województwa mazowieckiego, w tym sieci dróg o znaczeniu turystycznym, szlaków i ścieżek rowerowych oraz ich włączenie do sieci w sąsiednich województwach;
- wykreowanie pasm turystyczno-kulturowych na rzecz rozwoju usług turystyczno-

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

rekreacyjnych (w tym zwłaszcza w oparciu o unikalne walory najważniejszych ciągów ekologicznych, takich jak dolina Wisły), przy jednoczesnym upowszechnianiu wiedzy o historii regionu i jego bogactwach;

- rozbudowanie zaplecza turystycznego (m.in.: hoteli, pensjonatów, schronisk młodzieżowych);
- promowanie turystyki i sportów wodnych poprzez wyznaczenie i utrzymanie szlaków wodnych, rozwój żeglugi rzecznej oraz zaplecza towarzyszącego np.: porty, przystanie, stacje, ośrodki turystyki wodnej;
- rozwijanie zintegrowanego systemu promocji i informacji turystycznej;
- utworzenie, we współpracy z samorządami lokalnymi, regionalnej sieci obsługi ruchu turystycznego, dostarczającej autoryzowanej oferty turystyczno- wypoczynkowej dla różnych segmentów rynku turystyki i wypoczynku w regionie;
- tworzenie dogodnych warunków do rozwoju kompleksów wypoczynkowych; rekreacyjnych i balneologicznych wraz z zakładami geotermalnymi oraz ich promocja;
- promocja wartości turystycznych regionu przy użyciu reklamy i upowszechniana wiedzy we współpracy z organizatorami turystyki;
- promowanie bogactwa Kampinoskiego Parku Narodowego, parków krajobrazowych, unikalnych tradycji: kurpiowskich, łowickich, podlaskich, kołbielskich oraz innych, czemu służyć będą organizowane wystawy twórczości regionalnej;
- wspieranie inicjatyw mających na celu promocję działalności sprzyjającej integracji Mazowsza, jako regionu o bogatej historii, wartościach przyrodniczych i wyrazistej tożsamości;
- wspieranie działalności Biura Przedstawicielskiego Województwa Mazowieckiego w Brukseli, które umożliwi efektywną promocję Mazowsza w Unii Europejskiej;
- zorganizowanie regionalnej Organizacji Turystycznej oraz lokalnych organizacji turystycznych;
- powołanie Centrum Folklorystycznego skupiającego najciekawsze i unikalne wytwory kultur regionalnych;
- wydawanie publikacji promocyjnych oraz kreowanie pozytywnego wizerunku regionu w mediach.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

4.2.2 Kształtowanie tożsamości regionu oraz kreowanie i promocja jego produktu

Kreowanie i promocja produktu regionalnego, nie tylko przyczyni się do budowania i wzmocnienia tożsamości i atrakcyjności regionu, ale także stanowić będzie ważny element jego promocji w wymiarze krajowym i europejskim. Województwo mazowieckie ze względu na swoje walory kulturowe, turystyczne i przyrodnicze ma ogromne możliwości promowania lokalnych, niepowtarzalnych produktów ściśle związanych ze środowiskiem geograficznym, kulturą oraz gospodarką regionu.

W związku z tym zostaną podjęte następujące działania polegające na:

- utworzeniu instytucjonalnych ram, np. za pomocą regionalnego systemu certyfikacji, dla wspierania rozwoju marek regionalnych (np. tradycyjnych produktów żywnościowych czy produktów turystycznych);
- wspieraniu organizacji i stowarzyszeń regionalnych i lokalnych, które nie tylko kultywują wartości tradycyjne, ale również kreują aktywne postawy społeczne, lokalny patriotyzm, a także integrują społeczności lokalne w dostosowywaniu się do nowych warunków społeczno- gospodarczych;
- ochronie i promocji, którymi powinny zostać objęte zespoły urbanistyczne i dziedzictwo drewniane (w tym miejscowości o charakterystycznej unikalnej drewnianej zabudowie letniskowej, cenne krajobrazy kulturowe wsi i małych miast);
- promocji unikalnych zabytków architektury, miejsc pamięci narodowej oraz zamieszkania i pobytu wielkich twórców identyfikujących się z regionem;
- wspieraniu rozwoju dziedzin nauki, w tym humanistycznych, mających istotny wpływ na zachowanie i popularyzację dziedzictwa kulturowo – historycznego Mazowsza;
- kreowaniu regionalnych ośrodków tożsamości kulturowej;
- pielęgnowaniu i kultywowaniu lokalnych tradycji i zwyczajów, znajomości historii regionu;
- wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji kulturalnej, promującego dziedzictwo kulturowe i tradycję, funkcjonującego jako portal internetowy, dzięki któremu podawane będą informacje o wydarzeniach kulturalnych, wystawach, targach regionalnych i zagranicznych promujących Mazowsze;
- promocji odrębności historyczno- kulturowej Mazowsza, nurtów kultury ludowej

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

i wysokiej, dążąc do zahamowania pogłębiającej się dysproporcji między nimi poprzez aktywne wsparcie ośrodków i środowisk lokalnych, a także poprawę dostępu do kultury skupionej w Warszawie dla ludności spoza stolicy;

- organizowaniu okolicznościowych i stałych imprez lokalnych (targów, festiwali, konkursów);
- podjęciu szerszych działań promocyjnych wśród regionów polskich i europejskich;
- prezentowaniu szerokiej oferty związanej z kulturą regionu (obrzędy, rękodzieło, tradycje, kapele i zespoły folklorystyczne) oraz opracowanie katalogu ofert produktów regionalnych;
- ekspozycji regionalnych produktów ekologicznych i turystycznych, uwzględniających lokalne tradycje;
- upowszechnianiu wiedzy o regionie poprzez organizowanie seminariów, debat, dyskusji oraz imprez.

4.2.3 Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa

Wspólne inicjatywy między regionami przyczynią się do lepszego gospodarowania zasobami regionu oraz wspólnej realizacji przedsięwzięć, często o kluczowym charakterze, które przyczynią się do ich promocji.

- ochrona środowiska na jednorodnych obszarach o cennych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, sztucznie rozdzielonych granicami administracyjnymi, tj. na terenie parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu i obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”;
- wspieranie realizacji inicjatywy turystyczno- rekreacyjnej „Zielony Szlak Rowerowy Mazowsza” w ramach Europejskich szlaków rowerowych Euro Velo i Greenways;
- utworzenie miejsca promocji regionu, służącego jednocześnie różnym celom- inwestycją taką będzie centrum kongresowo – wystawiennicze, skupiające wokół siebie ważne wydarzenia w regionie o znaczeniu międzynarodowym i regionalnym;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanym na poziomie powiatu

4.3.1 Strategia Rozwoju Powiatu Kozienickiego do roku 2020.

Okresy świetności, bujnego rozkwitu regionu i czasy tragicznych wydarzeń przypominają zabytki, których w powiecie kozienickim zachowało się dość dużo np. kapliczki i miejsca upamiętniające walki narodowo – wyzwolenicze. Pełen wykaz obiektów zabytkowych znajduje się w Programie Opieki Nad Zabytkami w Powiecie Kozienickim na lata 2017 - 2020. Ponadto powiat kozienicki obfituje w tereny o osobliwych zaletach przyrodniczych, część z nich objęta jest europejską siecią ekologiczną „Natura 2000”.

Konsekwencją zalet przyrodniczych powiatu jest występowanie obszarów o wysokich walorach turystyczno – wypoczynkowych, w znacznym stopniu niezagospodarowanych.

Zgodnie z założeniami Strategii Rozwoju Powiatu Kozienickiego do roku 2020 r. istotną rolę przywiązuje się do:

- promocji powiatu ;
- objęcia opieką i ochroną obiektów zabytkowych, miejsc pamięci narodowej;
- rewitalizacji obiektów zabytkowych;
- rozwoju sieci szlaków turystycznych, a także bazy turystyczno- rekreacyjnej.

Przy opracowywaniu strategii powiatu, uwzględnione zostały główne założenia zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka – Letnisko.

5.1.1. Wypoczynek i turystyka

O znaczącej funkcji wypoczynkowej miejscowości Garbatka – Letnisko przesądzają:

- uwarunkowania przyrodnicze;
- tradycje;
- baza rekreacyjna.

Dla zachowania krajobrazu przyrodniczego i kulturowego Puszcza Kozienicka została objęta ochroną prawną poprzez utworzenie Kozienickiego Parku Krajobrazowego.

5.1.2. Ocena możliwości rozwoju funkcji wypoczynkowej.

Garbatka- Letnisko to wyjątkowe miejsce dla mieszkańców pobliskich miast, z uwagi na pełnienie od wielu lat funkcji wypoczynkowej oraz z uwagi na atrakcyjne położenie na obrzeżu Puszczy Kozienickiej. Od początku ubiegłego stulecia przybywają tu licznie wczasowicze ze względu na korzystny mikroklimat oraz wyposażenie w podstawową infrastrukturę.

Na terenie Puszczy można organizować rozmaite formy wypoczynku np. rajdy piesze i rowerowe, wczasy, obozy, kolnie, plenery malarskie, fotograficzne, hipoterapię. Puszcza Kozienicka nie tylko jest zasobna w walory przyrodnicze, ale kryje w sobie wiele pamiątek z przeszłości, co powiększa jej zalety turystyczne.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zawiera następujące zadania:

- promocja gminy w ramach programu „region Mazowsze”;
- rozbudowa infrastruktury turystycznej obejmująca w przyszłości bazę turystyczną w obszarze Puszczy (miejsca postojowe, parkingi, pola namiotowe);
- ogólnodostępną bazę noclegową w Garbatce – Letnisko (motel, wielofunkcyjne obiekty wypoczynkowe, w tym dla leczenia klimatycznego);

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- utworzenie letniego ośrodka hipoterapii na bazie Stadniny Koni w Kozienicach;
- rozbudowa bazy sportowej (pływalnia, korty tenisowe, stadion sportowy z boiskiem piłkarskim);
- realizacja programu małej retencji dla celów rekreacyjnych oraz turystyczne zagospodarowanie „nowych terenów” w obszarze gminy m. in. w Garbatce Zbyczyn;
- odtworzenie turystycznej kolejki wąskotorowej;
- rozwój indywidualnego budownictwa letniskowego m. in. w Molendach, Garbatce Zbyczyn, Garbatce Długiej, Brzustowie.

5.1.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka – Letnisko. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy

Przyjęty priorytet dla zachowania i ochrony obszarów najcenniejszych przyrodniczo.

- Podstawowe szanse i problemy polityki rozwoju gminy stanowiących elementy krajowej sieci ekologicznej.
 - elementem sieci ekologicznej o znaczeniu krajowym jest Puszcza Kozienicka wskazana m. in. jako „obszar strategicznej ochrony ekologicznej”;
 - utworzenie „Leśnego Kompleksu Promocyjnego” Lasy Puszczy Kozienickiej” dla zrównoważenia ochrony, gospodarki leśnej i funkcji wypoczynkowej.
- W zakresie powiązań zewnętrznych szanse wynikające z położenia gminy.
- Szczególna ponadlokalna funkcja Garbatki – Letnisko jako ośrodka wypoczynkowego wynikająca z położenia na obrzeżu Puszczy Kozienickiej oraz wyróżniających walorów mikroklimatu(...).
 - blisko stuletnie tradycje Garbatki jako miejscowości wypoczynkowej;
 - dostępność komunikacyjna gminy - drogowa i kolejowa.
- Problemy (ograniczenia)
 - brak w obszarze gminy wystarczającej bazy turystyczno – wypoczynkowej o zróżnicowanym standardzie.
- W zakresie sfery kulturowej – szanse.
 - Ukształtowana historycznie tożsamość i przywiązywanie dużej wagi społeczności oraz władzy lokalnej do ochrony bogatego dziedzictwa kulturowego gminy.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- otaczanie szczególną troską cmentarzy wojennych z okresu I i II wojny światowej, miejsc pamięci narodowej, obiektów zabytkowej architektury.
- Podstawowe cele rozwoju gminy.
 - Cele strategiczne.
 - ukształtowanie wysokiego poziomu świadomości społeczeństwa lokalnego w zakresie trwałego i zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska;
 - osiągnięcie przez miejscowość Garbatka – Letnisko statusu miejscowości klimatyczno – uzdrowiskowej;
 - stworzenie infrastruktury komunalnej gminy, szerokiego zakresu i wysokiego poziomu usług oraz dobrej komunikacji (...).
 - rozwinięcie programu turystycznego jako wiodącego w gminie.
 - wykorzystanie walorów rekreacyjnych do tworzenia warunków stymulujących rozwój działalności turystycznej.
- Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy.

Docelowa budowa w Garbatce „Północ” wielofunkcyjnego ośrodka wczasowego o wysokim standardzie z gamą usług z zakresu kultury i rozrywki (zadania strategiczne).

- utworzenie na bazie Stadniny Koni w Kozienicach ośrodka hipoterapii (w rejonie ul. Partyzantów);
- utworzenie ośrodka rehabilitacji (fizykoterapii) poprzez przystosowanie części pomieszczeń w budynku apteki komunalnej;
- rozwój Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji i podnoszenie standardu oferowanych usług oraz wzbogacenie w zakresie ogólnodostępnych form wypoczynku, w tym sportowo - rekreacyjne zagospodarowanie terenów leśnych (miejsca postoju, miejsca wypoczynku, ścieżki rowerowe, miejsca biwakowania, oznakowanie, uzupełnianie infrastruktury towarzyszącej);
- odbudowa trasy turystycznej kolejki wąskotorowej;
- budowa ośrodka lecznictwa klimatycznego np. prewentionarium, sanatorium dla osób z chorobami układu oddechowego.
- budowa pensjonatu myśliwskiego wraz z obiektami towarzyszącymi;
- modernizacja zbiorników wodnych;
- opracowanie założeń do kompleksowego zagospodarowania terenów dla celów turystyczno – wypoczynkowych w rejonie miejscowości: Garbatka Dziewiątka, Garbatka Zbyszyn, Garbatka Długa;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

5.1.4 Strategia rozwoju gminy Garbatka – Letnisko na lata 2013 – 2020

Nadrzędną ideą przyświecającą stworzeniu Strategii rozwoju gminy Garbatka – Letnisko na lata 2013 – 2020 jest wykreowanie Gminy Garbatka-Letnisko, na nowoczesną i atrakcyjną jednostkę turystyczną, przyciągającą nie tylko wczasowiczów i inwestorów, a zapewniającą także wysoki standard i jakość życia swoim mieszkańcom. Twórcy Strategii pod pojęciem „gmina atrakcyjna” rozumieją przede wszystkim wspólnotę dostępną komunikacyjnie, z silnym zapleczem handlowo-usługowym, dobrze rozwiniętą infrastrukturą turystyczno-rekreacyjną, ze sprawnie działającą administracją oraz wysokim poziomem infrastruktury społecznej. Gmina atrakcyjna to Gmina, która potrafi w pełni wykorzystać wszystkie dostępne zasoby: społeczne, przyrodnicze, historyczne, lokalizacyjne, kulturowe i robi to w sposób efektywny i zrównoważony. To także gmina elastyczna, z silnie rozwiniętą promocją, gmina przyjaźnie nastawiona do zmian, nowych inwestycji i nowych inwestorów. I wreszcie gmina atrakcyjna to gmina bazująca na wysokim potencjale społecznym oraz stawiająca na pierwszym miejscu na ciągle podnoszenie standardu i jakości życia swoich mieszkańców.

Głównymi zadaniami postawionymi w Strategii rozwoju gminy Garbatka – Letnisko na lata 2013 – 2020 są:

- Opracowanie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Garbatka-Letnisko oraz skuteczne egzekwowanie jego zapisów.
- Budowa i rozwój silnego zaplecza handlowo-usługowego na obszarze Gminy, w tym: wspieranie działań na rzecz budowy i rozwoju bazy hotelowej i gastronomicznej na obszarze gminy oraz wspieranie działań na rzecz rozwoju i urozmaicenia bazy handlowej na obszarze gminy.
- Efektywna promocja Gminy Garbatka-Letnisko, w tym: prowadzenie efektywnej promocji największych walorów gminy (za pośrednictwem: strony internetowej Urzędu Gminy, innych portali internetowych, prasy, mediów oraz gminnych, lokalnych i regionalnych spotkań i konferencji), wspieranie działań mających na celu promocje lokalnych przedsiębiorców – nakłanianie do udziału w ogólnopolskich i międzynarodowych targach, promocja rekreacyjnych i kulturalnych imprez gminnych, opracowanie i kolportaż gadżetów z logiem gminy Garbatka-Letnisko,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

utworzenie na stronie internetowej UG zakładki – punktu informacji dla turystów wraz ze zdjęciami oraz interaktywna mapa Gminy Garbatka-Letnisko, utworzenie na stronie internetowej UG zakładki – banku danych o gminnych nieruchomościach, w tym o gminnym zasobie inwestycyjnym.

- Wspieranie działań na rzecz tworzenia i rozwoju gospodarstw agroturystycznych np. poprzez pomoc w pozyskiwaniu środków, organizacje szkoleń.
- Rozwój aktywności gospodarczej Gminy Garbatka-Letnisko ze szczególnym uwzględnieniem działalności turystycznej jako głównego źródła utrzymania mieszkańców”.
- Rozbudowa i modernizacja Gminnego Ośrodka Wypoczynku „Polanka”.
- Rekultywacja zalewu na rzece Brzeźnicze przy Gminnym Ośrodku Wypoczynku „Polanka” – szczególnie poprzez odmulenie dna zalewu, oczyszczenie plaży oraz renowacje moło.
- Budowa, odbudowa, remont i modernizacja infrastruktury około turystycznej przy G.O.W. „Polanka”, w tym budowa boiska i placu zabaw. Budowa pieszych szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych oraz odnowa oznakowania obecnie istniejących.
- Budowa punktów widokowych na terenie gminy.
- Odpowiednie oznakowanie miejsc turystycznie i rekreacyjne atrakcyjnych.
- Budowa obiektów turystyki ogólnodostępnej np. pól namiotowych.
- Podjęcie działań technicznych i prawne na rzecz ochrony gminnych zasobów kulturowych, w tym: znakowanie i ochrona lokalnie występujących cmentarzy, mogił i miejsc pamięci, przeprowadzenie renowacja płyty na Mauzoleum Legionistów w Żytkowicach, wspieranie działań mających na celu renowację obiektów wpisanych rejestrów zabytków.

Wszelkie dokumenty dotyczące rozwoju województwa, powiatu i gminy uwzględniają w swych celach „ zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez stworzenie zintegrowanej sieci szlaków turystycznych, które będą obejmować obiekty zabytkowe, skanseny, ciekawe miejsca”. Takie działania spowodują szybką rewitalizację obiektów, znajdujących się na szlaku.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Gminny Program Opieki nad Zabytkami gminy Garbatka – Letnisko na lata 2018- 2022 w pełni pokrywa się z celami i założeniami, wynikającymi z dokumentacji, na szczeblu wojewódzkim i powiatowym.

5.2 Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy.

Gmina Garbatka Letnisko znajduje się w południowo-wschodniej części powiatu kozienickiego, w otulinie Kozienickiego Parku Krajobrazowego, którego najcenniejszym elementem jest przyroda. W Puszczy stwierdzono występowanie 569-ciu gatunków roślin naczyniowych, wśród których 41 znajduje się na liście gatunków chronionych. Lasy, zbiorniki wodne, łąki są miejscem lęgów i przelotów dwustu gatunków ptaków. Występuje tu także 16 gatunków nietoperzy i 13 gatunków płazów chronionych. Dobre warunki klimatyczne, niewielkie wahania temperatur, korzystne warunki solarne i wilgotnościowe przesądziły o letniskowym charakterze gminy.

Największą atrakcją dla turystów ceniących piękno dzikiej natury jest Rezerwat Przyrody „Krępiec”. Częściowy rezerwat krajobrazowy "Krępiec" o powierzchni 278,96 ha, znajduje się częściowo na terenie gminy Garbatka-Letnisko w obrębie Kozienickiego Parku Krajobrazowego. Jest największym rezerwatem przyrody na terenie dawnego województwa radomskiego. Został utworzony w 1994 roku dla zachowania w stanie możliwie najmniej zmienionym, urozmaiconego fragmentu Puszczy Kozienickiej. Na terenie rezerwatu dominują drzewostany mieszane z panującą sosną. Reprezentowane są tu w zasadzie wszystkie główne, krajowe gatunki drzew leśnych, mimo że udział buka i jodły jest minimalny. Rezerwat "Krępiec" obfituje w dużą ilość starych drzewostanów. Występują tu m. in. liczne 200-300-letnie dęby, 100-letnie klony oraz 160-letnie sosny. Rezerwat jest także siedliskiem wielu gatunków zwierząt i ptaków oraz ponad 100 gatunków roślin naczyniowych. Liczne ścieżki leśne stanowią doskonałe miejsce spacerów. Szczególnie godne obejrzenia na obszarze rezerwatu są dwa malownicze, bardzo głębokie wąwozy, będące przełomami rzek Brzeźniczki i Krępcza. Na terenie gminy Garbatka Letnisko rośnie obecnie 13 drzew (w tym 1 martwe), będących pomnikami przyrody. Są to przeważnie dęby, lecz występują wśród nich także i inne gatunki. Z obszaru gminy, drzew odznaczających się imponującym wiekiem, kształtem czy wielkością, znanych jest znacznie więcej, lecz są one położone przeważnie na terenie rezerwatu "Krępiec", przez co automatycznie objęte są

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

ochroną. Przez gminę Garbatka Letnisko przebiegają trzy oznakowane szlaki piesze, kilkanaście szlaków nie oznakowanych a także liczne trasy rowerowe.

W gminie Garbatka Letnisko znajduje się wiele zabytków i miejsc o szczególnym znaczeniu historycznym i kulturowym. Najważniejszym zabytkiem gminy jest bez wątpienia „Pomnik - Mauzoleum Legionistów” w Żytkowicach, upamiętniający żołnierzy poległych w bitwie pod Anielinem i Laskami w październiku 1914 roku, w której brały udział Legiony Polskie sformowane przez Józefa Piłsudskiego. W Molendach znajduje się krzyż powstańców styczniowych, cmentarz partyzantów BCH i AK poległych w 1944 roku w walce z Niemcami a także dwa cmentarze wojenne, na których spoczywają polegli w I wojnie światowej żołnierze austro- węgierscy, niemieccy i rosyjscy, wśród których znajdowały się osoby narodowości polskiej. Podobna nekropolia, na której złożone są ciała żołnierzy austro- węgierskich, niemieckich i rosyjskich znajduje się w Bąkowcu. W Brzustowie zlokalizowany jest cmentarz I wojenny, z którego w 1933 roku ekshumowano i przeniesiono ciała legionistów polskich do Mauzoleum w Żytkowicach a także pomnik - kamień upamiętniający zamordowanie Benedykta Drożdża- żołnierza oddziału „Orła” zgrupowania Zagończyka w dniu 14.04.1946r.

W samej Garbatce Letnisko znajduje się kościół Nawiedzenia NMP wybudowany w latach 1947-1971. Przy kościele znajduje się plebania wybudowana z inicjatywy pierwszego proboszcza parafii Garbatka- ks. Wincentego Wojtaśkiewicza. Jest to murowana, parterowa budowla na planie prostokąta z fasadą zdobioną ryzalitem zwieńczonym neobarokowym szczytem. Na miejscowym cmentarzu znajduje się zbiorowa mogiła żołnierzy polskich, poległych we wrześniu 1939 roku, pomnik upamiętniający pacyfikację Garbatki z dnia 12.07.1942, mogiła zbiorowa zamordowanych przez hitlerowców w 1943 roku mieszkańców Molend i żołnierzy AK a także „Pomnik Katyński” upamiętniający zamordowanych w sowieckich łagrach mieszkańców Garbatki. Przy ulicy Skrzyńskich znajduje się pomnik - kamień z wyrytymi datami oznaczającymi wkroczenie w granice zaboru rosyjskiego I Brygady Kadrowej Józefa Piłsudskiego, postawiony w 25 rocznicę tego zdarzenia przez legionistów i mieszkańców Garbatki. Przy ulicy Kolejowej znajduje się skwer z usytuowanym pośrodku Pomnikiem Ofiar Oświęcimskich. Przy ulicy Plażowej znajduje się pomnik upamiętniający miejsce pierwszego pochówku zastrzelonego przez Niemców w dniu 12.07.1942 roku kpt. Romana Bielawskiego- komendanta ZWZ na teren powiatu kozienickiego. Znaczenie historyczne ma także dworzec PKP w Garbatce Letnisko wybudowany w 1919 roku.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Specyficznym elementem krajobrazu kulturowego Garbatki Letnisko są domy typu willowego wybudowane w zdecydowanej większości w okresie międzywojennym. Są to zazwyczaj budowle drewniane, dla których charakterystyczne są pięknie wykonane ganki, werandy i tarasy. Na wielu garbackich willach występuje typowy dla budownictwa letniskowego motyw słońca z promieniami.

Wśród tych budowli na szczególną uwagę zasługują: „Willa Marysia” wybudowana w 1928 roku, położona przy ulicy Zofii Nałkowskiej, „Willa Nadleśnictwa”, wybudowana w 1926 roku, położona przy ulicy Zofii Sztobryn, „Willa Róż” wybudowana w 1926 roku, położona przy ulicy Krasickiego, „Willa Zofjówka” wybudowana w 1932 roku, położona przy ulicy Partyzantów oraz „Willa Słoneczna” wybudowana ok.1920 roku, położona przy ulicy Kolejowej. Pełen wykaz zabytków historycznych gminy Garbatka Letnisko, uzupełniony o aktualny stan omawianego obiektu, znajduje się w dalszej części niniejszego opracowania.

5.2.1 Zarys historii obszaru gminy.

Nazwa gminy pochodzi od słowa "garb", co oznacza pagórek. Pierwsze ślady osadnictwa pochodzą z epoki kamienia. Historia gminy jest bezpośrednio związana z dziejami wsi Garbatka Letnisko. Najwcześniejsze wzmianki pisane o miejscowości występują w "Liber beneficiorum" Jana Długosza oraz radomskich Księgach Ziemskich z połowy XV w., jako własności rodziny Szlizów z herbu Awdaniec. Później tereny te przeszły w ręce rodziny Kochanowskich (przez małżeństwo Barbary Szlizówny z dziadem Jana Kochanowskiego). W 1547 roku część ziem w Garbatce odkupił opat klasztoru benedyktynów w Sieciechowie - Szczęsny Ragowski. Mniej więcej w latach 1569-1589 do Garbatki przyłączona została wieś Rambiertów. Występuje ona po raz pierwszy w 1252r. w przywileju wydanym przez Bolesława Wstydlivego klasztorowi sieciechowskiemu. Innego zdania jest E. Wiśniewski, który uważa, że Rambiertów został nabyty przez klasztor dopiero w XVw. Trudno określić położenie Rambiertowa, wiadomo tylko, że na początku XVI w. Garbatka, Policzna i Czarnolas zostały wymienione jako wsie, które z nim graniczyły. Na terenie Puszczy znajdowały się obszary łowisk królewskich, rejony polowań Jagiellonów, zatrzymujących się na łowy podczas podróży z Krakowa na Litwę. W latach 1581-1611 benedyktyni sieciechowscy eksploatowali sposobem odkrywkowym, znajdujące się między Garbatką a Gródkiem pokłady rudy żelaznej. W latach 1795-1809 Garbatka znajdowała się w zaborze

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

austriackim, w latach 1809-1813 w granicach Księstwa Warszawskiego. Po kongresie wiedeńskiego tereny Garbatki od 1815 znalazły się w granicach zaboru rosyjskiego. Po kasacie klasztoru sieciechowskiego w 1819 roku Garbatka przeszła w posiadanie rządu carskiego. Duży wpływ na dalszy rozwój Garbatki miało wybudowanie kolei carskiej około 1885r., zwanej Iwanogrodzko - Dąbrowską, którą później nabył rząd rosyjski i nazwał Nadwiślańską.

W czasie prac przy budowie kolei, jeden z jej wykonawców Grek Antonis Jani zwrócił uwagę na mikroklimat panujący w tych okolicach. Odkupił on gospodarstwo od Sosińskiego (za cenę stu rubli), dom o pięciu pomieszczeniach i sześć mórg ziemi, otworzył sklep i dobudował cztery domy. Zachęcił do przyjazdu lekarzy z Radomia i Lublina. Rozreklamował tę miejscowość jako letniskowo - uzdrowiskową. Antonis Jani stał się pierwszym inicjatorem letniska w Garbatce. Od tego momentu do Garbatki zaczęło przyjeżdżać coraz więcej wczasowiczów, natomiast lekarze przysyłali tu pacjentów na kurację dróg oddechowych i systemu nerwowego. Po kilku latach Jani sprzedał swój dobytek i zakupił sześć mórg ziemi, a następnie założył fabryczkę wyrobów ceramicznych.

Podczas I wojny światowej w latach 1914-1915 Garbatka stanowiła dla Austriaków teren wojennych działań pomocniczych. Zbudowali tu kolejkę leśną w 1916r. (750mm szerokości) oraz tartak, z którego drzewo przetwarzano na bale i deski a następnie wywożono do Austrii i Niemiec. Zadanie to ułatwiła znajdująca się tu stacja kolejowa. W czasie działań wojennych Austriacy zbudowali spichlerz zbożowy (blisko rampy kolejowej, w środku Garbatki). Po opuszczeniu przez nich tego obiektu Komitet Budowy Kościoła odkupił go od władz wojskowych z przeznaczeniem na kaplicę.

W latach 1926-1929 powstał w Garbatce prowizoryczny kościół. 22 lutego 1932r. ks. biskup Włodzimierz Jasiński erygował parafię w Garbatce - tytułem Nawiedzenia NMP (do 27 lipca 1929r. Garbatka należała do parafii w Gródku). Pierwszym proboszczem został ks. Wincenty Wojtaśkiewicz. Podczas okupacji hitlerowskiej w programie masowych aresztowań dnia 12 lipca 1942r. wraz z innymi mieszkańcami Garbatki ks. Wojtaśkiewicz został wywieziony do obozu koncentracyjnego, gdzie zginął w dniu 9 października 1942r. W latach 1948-1971 w miejsce starej kaplicy powstał staraniem proboszcza ks. Józefa Kuropieski kościół według projektu Tadeusza Witkowskiego.

W okresie międzywojennym nastąpił gwałtowny rozwój przemysłu w Garbatce. Znajdowały się tu m.in. Zarząd Nadleśnictwa Lasów Państwowych, tartak państwowy trzytraktowy ze stolarnią mebli, skład węgla i narzędzi rolniczych oraz skład wyrobów

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

ceramicznych. W 1936r. powstała w Garbatce duża Destylarnia Żywicy. Od 1918r. istniała Wytwórnia Organów Kościelnych. Niezależnie od przemysłu gmina w okresie międzywojennym stale rozwijała się jako ośrodek letniskowy.

Wybuch II wojny światowej dla Garbatki zapisał się bardzo tragicznie. 10 września 1939r. do Garbatki wkroczyli Niemcy. Na terenie powiatu kozienickiego powstały liczne grupy konspiracyjne, mające na celu walkę o niepodległość kraju. W latach 1940-1942 w Garbatce znajdowała się Komendantura Obwodu ZWZ AK pod dowództwem kpt. Romana Bielawskiego ps. „Krzaki”.

W 1942r. hitlerowcy przeprowadzili dwie krwawe pacyfikacje: pierwszą z nich była likwidacja Getta w Garbatce. Wczesną wiosną 1942r., z rozkazu władz niemieckich 25 rodzin mieszkających przy ulicy Kochanowskiego począwszy od ul. Kruczkowskiego zostało wykwaterowanych. Do opuszczonych przez Polaków domów Niemcy przesiedlali Żydów. Teren zagrodzili drutem kolczastym, na którym umieścili tablicę "Getto". W getcie zginęły 62 osoby pochodzenia żydowskiego. Drugą była pacyfikacja Garbatki z dnia 12.07.1942 roku przeprowadzona w celu zniszczenia rozwijającego się ruchu konspiracyjnego. Hitlerowcy przeszukiwali domy, a usiłujących uciekać - zabijano. Aresztowano głównie mężczyzn, których zbierano w grupy i spisywano ich dane personalne. W ten sposób aresztowano około 800 osób. Później wywieziono ich w wagonach towarowych do obozów koncentracyjnych, z których po wojnie powróciło 44 Polaków i 2 Żydów. Najkrwawszą bitwą partyzantów na terenie gminy Garbatka była bitwa pod Molendami, która została stoczona w Wielki Piątek 07.04.1944r. W Puszczy Kozienickiej stacjonowały oddziały leśnych żołnierzy Batalionów Chłopskich i Armii Krajowej, które rozpoczęły walki. Główną przyczyną bitwy była chęć odwetu na Niemcach za przeprowadzenie pacyfikacji gminy Kozienice i Brzeźnica. Hitlerowcy aresztowali wówczas wielu ludzi z podziemia i osadzili w kozienickim więzieniu. Pomimo wysokich strat starcie zakończyło się sukcesem partyzantów. W styczniu 1945r. z Garbatki wycofali się Hitlerowcy przed nadchodzącą Armią Czerwoną, która zajęła te tereny 15 stycznia 1945r.

Po wojnie Garbatka stała się siedzibą gminy, natomiast po reformie w 1954 roku przekształcona została w wieś gromadzką. Od 1 stycznia 1970 roku ponownie została utworzona gmina Garbatka Letnisko z podziałem na 9 sołectw.

W skład gminy Garbatka- Letnisko wchodzi także następujące miejscowości: Anielin, Bogucin, Bąkowiec, Brzustów, Molendy, Ponikwa, Garbatka Nowa, Garbatka Długa, Garbatka Dziewiątka i Garbatka Zbyczyn.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Pierwsze ślady osadnictwa w Bąkowcu pochodzą z epoki brązu i są związane z kulturą trzciniacką. Tereny wsi Bąkowiec, jak wiele innych na Ziemi Kozienickiej były miejscem walk o twierdzę dęblińską w czasie I wojny światowej. Na odcinku linii kolejowej Bąkowiec - Nowe Słowiki 12.10.1918r. Oddział Lotny Polskiej Organizacji Wojskowej przeprowadził udaną akcję (tzw. Eks Bąkowiecki), w czasie której zdobyto przewożone przez austriackich okupantów pieniądze (1,8 mln koron). Podczas okupacji hitlerowskiej Oddział Gwardii Ludowej im. Dionizego Czachowskiego na trasie Bąkowiec - Garbatka wykoleił 3 niemieckie pociągi. Na terenie wsi znajduje się cmentarz poległych żołnierzy z okresu I wojny światowej, miejsce spoczynku żołnierzy armii rosyjskiej, austro - węgierskiej i niemieckiej (wśród nich byli również Polacy), związany z bitwą dęblińską w październiku 1914r. oraz walkami 1915r., położony na wzgórzu w rozwidleniu dróg z Kozienic do Puław i stacji PKP Bąkowiec oraz cmentarz choleryczny z okresu panowania epidemii cholery w 1873r., w parafii Sieciechów.

W Brzustowie o którym brak wzmianek historycznych w monografiach i opracowaniach zbiorowych znajduje się Pomnik- kamień upamiętniający zamordowanie i wrzucenie do płonącego domu Benedykta Drożdża żołnierza oddziału „Orla” zgrupowania Zagończyka w dniu 14.04.1946r a także cmentarz I wojenny z którego zachowały się tablica, krzyż, mogiła upamiętniająca miejsce pierwotnego pochówku Legionistów poległych w bitwie pod Anielinem i Laskami.

Pierwsze ślady osadnictwa w Molendach pochodzą z przełomu paleolitu i mezolitu. Wieś powstała w końcu XVIII wieku prawdopodobnie w miejscu dawnych wsi Krępcze i Wola Józefowska. Nazwa jej pochodzi od włościan Molendów. W Molendach było 5 młynów, 3 na rzeczce Brzeźniczce i 2 na Krępańce. Trzy młyny pracowały do 1953r., jeden do 1957r. i ostatni do 1963r. Młyny były zbudowane pod koniec XIX w. W czasie pierwszej wojny światowej Molendy stanowiły zaplecze frontu i bazę medyczną, natomiast podczas hitlerowskiej okupacji były miejscem częstych postojów oddziałów partyzanckich. 07.04.1944r. oddziały BCh i AK pod dowództwem Zbigniewa Otwinowskiego - "Gryfa", otoczone we wsi przez przeważające siły niemieckie, stoczyły zaciętą bitwę, wrywając się z zasadzki. Niemcy zastosowali w niej lotnictwo, artylerię i wozy pancerne. W Molendach znajdują się dwa cmentarze I wojenne (Molendy I, Molendy II), miejsce spoczynku żołnierzy armii austro - węgierskiej, rosyjskiej, niemieckiej (wśród nich byli również Polacy) położony

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

na skraju miejscowości. Cmentarz Molendy I okala drewniany płot, natomiast nekropolia Molendy II ogrodzona jest kamiennym murem, kształtem zbliżony jest do trójkąta. W latach 90-tych cmentarze zrekonstruowano. Na skraju wsi Molendy znajduje się Pomnik upamiętniający bitwę partyzancką oddziałów AK w 1944r., a także Krzyż upamiętniający wydarzenia Powstania Styczniowego 1863 r.

Po II wojnie światowej Garbatka zachowała charakter miejscowości letniskowej z tradycją pobytu sezonowego - letniego. W roku 1977 Gmina Garbatka uzyskała nagrodę w ogólnokrajowym konkursie na "Najlepszą Wieś Turystyczną", organizowanym przez "Zielony Sztandar" pt. "Jabłońscy zapraszają Matysiaków". W 1984r. Garbatkę odznaczono Krzyżem Walecznym za "czyny męstwa i odwagi w czasie II wojny światowej".

Kalendarium gminy Garbatka Letnisko. (Oprac. Ireneusz Miras)

XIII w. - powstanie Garbatki. Datowanie oparte o ceramikę pozyskaną podczas powierzchniowych badań archeologicznych.

1449 - pierwsza wzmianka o Garbatce w źródłach pisanych. Dotyczy ona rozgraniczenia dóbr klasztoru sieciechowskiego od dóbr braci Ślizów herbu Awdaniec- pierwszych udokumentowanych właścicieli Garbatki.

Lata 60. XV w. - Garbatka przechodzi w osobiste posiadanie Piotra Śliza.

Lata 70. XV w. - Garbatka wymieniona zostaje w Liber beneficiorum Jana Długosza jako wieś granicząca z benedyktyńskim Rembertowem.

Ok. 1488 - śmierć Piotra Śliza. Garbatka przechodzi w ręce jego syna Andrzeja.

1490 - Garbatka pojawia się w rozgraniczeniu dóbr Andrzeja Śliza od posiadłości benedyktynów sieciechowskich.

1491-1497 - Garbatkę wbrew prawu, najprawdopodobniej zajmują Podlodowscy.

1497? - przed sądem ziemskim radomskim z wszelkich roszczeń, między innymi do Garbatki, rezygnuje na rzecz Ślizów wojewoda sandomierski i starosta lubelski- Mikołaj z Ostrowa.

XV/XVI w. - Andrzej Śliz darowuje część Garbatki (połowę ?) swojej siostrze Barbarze, żonie Jana Kochanowskiego- dziada poety.

1505 - pierwsza wzmianka o młynie w Garbatce. Młyn jest własnością klasztoru sieciechowskiego, a istniał tu już zapewne w XV w.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Ok. 1507 - Andrzej Śliz zastawia Garbatkę i Zawadę Janowi Kochanowskiemu za 90 grzywien. Chodzi zapewne tylko o fragment części Garbatki należącej do Andrzeja.

1513 - Barbara Kochanowska, siostra Andrzeja Śliza, zrzeka się na rzecz swoich sześciu synów, praw do swych dóbr dziedzicznych, w tym do swojej części Garbatki. Pomimo to Kochanowscy aż do śmierci Barbary nie dzielą się wsiami i żyją we wspólnocie majątkowej.

1514 - Barbara, wdowa po górniku z Gródka- Stanisławie, przekazuje swoje dobra w Garbatce w zamian za pozwolenie wybudowania na nich karczmy. Stanisław z Gródka nabył część Garbatki zapewne od Andrzeja Śliza.

1515 - Andrzej Śliz pozwala na wykupienie Ziółkowskim zastawionej Janowi Kochanowskiemu części Garbatki.

Ok. 1518 - umiera Barbara ze Ślizów Kochanowska, a jej synowie dokonują podziału majątku. Garbatka, ma przypaść najmłodszemu z braci Kochanowskich- Dobiesławowi, z powodu jego małoletniości pozostaje jednak zapewne pod wspólnym zarządem starszych braci Kochanowskich. Wraz ze śmiercią Barbary większość Garbatki ostatecznie przechodzi z rąk Ślizów do Kochanowskich.

Ok. 1525 - większość Garbatki przechodzi w osobiste posiadanie przez Dobiesława Kochanowskiego.

1527-1533 - Dobiesław Kochanowski zamienia swoją część Garbatki na wieś Ciszycę, należącą do klasztoru sieciechowskiego. Kończy się epizod Kochanowskich w historii Garbatki.

1541 - Sylwester zwany Lasota sprzedaje swój łan dziedziczny w Garbatce klasztorowi.

1547 - opat sieciechowski- Szczeny Ragowski odkupuje pewne dobra w Garbatce od Strzałkowskiego. Od tego momentu całość Garbatki znalazła się w rękach benedyktynów z Sieciechowa. Dobra Strzałkowskiego i Lasoty były zapewne tą częścią Garbatki na wykup której Andrzej Śliz zezwolił Ziółkowskim.

Ok. 1569-1589 - do Garbatki przyłączona zostaje wieś Rembertów na terenie której stałe osadnictwo sięga prawdopodobnie co najmniej 1 poł. XII w.

1585 - w Garbatce powstaje „Kazanie przy przyjmowaniu świątości małżeństwa" jedno z największych dzieł Józefa Wereszczyńskiego- opata sieciechowskiego i późniejszego biskupa kijowskiego. Kazanie to zostaje wydane w krakowskiej drukarni Andrzeja Piotrkowczyka.

1589 - Garbatka zostaje wydzierżawiona Świeżowskim.

1598 - Garbatka zostaje włączona do nowo powstałej parafii w Gródku, do tego czasu należała do parafii Oleksów.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

1598-1603 - trwa proces klasztoru ze Świeżowskimi o nie wywiązanie się z umowy dzierżawy.

1611 - Garbatka zostaje ponownie wydzierżawiona.

Ok. 1615 - inwentarz wsi Garbatka odnotowuje istnienie na folwarku piętrowego dworu. Dwór istniał tu zapewne od XVI w.

1628 - dziesięcina z Garbatki przechodzi w posiadanie psalterzystów katedry krakowskiej, do tego czasu należała do stołu biskupa krakowskiego.

1714 - w Garbatce przez kilka tygodni stacjonuje wojsko królewskie pod komendą gen. Banitza.

1754 - zajazd szlachecki na Garbatkę Jacka Rudnickiego.

1787 - Garbatka liczy 359 mieszkańców. Wśród 36 wsi i miast z 5 najbliższych parafii większe są jedynie miasta Sieciechów i Gniewoszów oraz wieś Święcica.

1795-1809 - Garbatka w zaborze austriackim.

1809-1813 - Garbatka w granicach Księstwa Warszawskiego.

1815- 1915 - Garbatka w zaborze rosyjskim.

1819 - kasata klasztoru sieciechowskiego. Garbatka przechodzi w posiadanie rządu carskiego.

1819-1820 - Garbatkę dzierżawi od rządu opat i zakonnicy sieciechowscy.

1827 - Garbatka liczy 461 mieszkańców.

1837-1838 - dzierżawcą Garbatki jest August Wilkoński, późniejszy wybitny pisarz-humorysta, redaktor warszawskiego pisma „Dzwon Literacki”. Wraz z Augustem mieszka w Garbatce jego żona- Paulina, powieściopisarka i pamiętnikarka. W tym okresie przez dziewięć miesięcy, przebywa w Garbatce w gościnie u Wilkońskich jeden z najwybitniejszych polskich językoznawców XIX wieku- Józef Franciszek Królikowski.

Ok. poł. XIX w. - Garbatka zostaje przeniesiona z pierwotnego miejsca nad Potokiem Gródeckim i zbudowana na nowo w formie „ulicówki” w miejscu obecnej Garbatki Długiej.

1864 - uwłaszczenie chłopów w Garbatce. Najliczniej występującymi nazwiskami wśród miejscowych włościan są Maj i Basaj.

1865-1954 - Garbatka wchodzi w skład gminy Policzna.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

1875 - ukazują się Moje wspomnienia o życiu towarzyskim na prowincji w Kongresówce autorstwa Pauliny Wilkońskiej, oparte w dużej mierze na wspomnieniach z Garbatki.

1881 - Garbatka liczy 715 mieszkańców.

1885 - powstanie stacji kolejowej w Garbatce Podlas. Istnienie kolei oraz odpowiedniego mikroklimatu umożliwiło rozwój Garbatki jako miejscowości wypoczynkowo-uzdrowiskowej. Inicjatorem letniska był Grek Jani.

1905 - Garbatka liczy 831 mieszkańców.

1908 - w Garbatce powstaje apteka.

1910 - w Garbatce z inicjatywy Zofii Sztobryn powstaje pierwsza w gminie Policzna Szkoła Powszechna.

1914. X. 9. - działania zbrojne I wojny światowej dosięgają Garbatki którą zajmują wojska niemieckie.

1914. X. 22. - bitwa w okolicy Garbatki w której uczestniczą jednostki I Korpusu Austriackiego. Garbatka pozostaje w rękach państw centralnych.

1914. X. 26. - w skutek dalszych walk Garbatka wraca w ręce wojsk rosyjskich.

Ok. 1915. VII. 28. - Garbatka znów w rękach państw centralnych. Koniec rządów carskich w Garbatce.

1916 - Austriacy budują w Garbatce kolej wąskotorową tzw. „Kolejkę Leśną” oraz tartak, po wojnie Tartak Państwowy.

1916-1918 - nabywanie pierwszych działek w części letniskowej, przy obecnej ul. Kolejowej.

1918. XI. - wyzwolenie Garbatki która znów znajduje się w wolnej Polsce.

1921. VII-VIII. - Kompania Zapasowa Sanitarna w Garbatce wspiera odbudowę Wawelu, czego dowodem są 2 tabliczki umieszczone na murze prowadzącym wzdłuż głównego wejścia na wzgórze wawelskie.

1921 - Garbatka liczy 1739 mieszkańców. Powstaje poczta.

1923 - powstaje w Garbatce Straż Ogniowa, zaś w remizie „Dom Strzelca”.

1923-1972 - istnieje Nadleśnictwo Garbatka.

1926 - powstaje w Garbatce Komitet Budowy Kościoła.

1926-1929 - powstaje w Garbatce prowizoryczny kościół.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

1926-1930 - większość działek w części letniskowej zostaje zabudowana drewnianymi budynkami, przeważnie o charakterze willowym.

1929. VII. 2. - powołanie do życia Stowarzyszenia Przyjaciół Garbatki. Pierwszym prezesem zostaje Erazm Pacyna.

1930. X. 16. - poświęcenie cmentarza w Garbatce, gdzie znajdują się między innymi: pomnik ofiar Oświęcimia, pomnik ofiar Katynia oraz pomnik pomordowanych w 1943 roku mieszkańców wsi Molendy.

1930 - ukazuje się pierwsze wydawnictwo „książkowe” poświęcone Garbatce Garbatka-Letnisko autorstwa ks. Wincentego Wojtaśkiewicza. Wydawnictwo ma formę niewielkiej broszury. W Garbatce powstaje pierwsze przedszkole.

1931-1932 - epidemia tyfusu w Garbatce.

1932. II. 22. - erygowanie w Garbatce parafii p.w. Nawiedzenia N.M.P. Do parafii należały oprócz Garbatki Letniska i Garbatki Podlas również Molendy, a później także Garbatka Długa i Ponikwa. Pierwszym proboszczem zostaje ks. Wincenty Wojtaśkiewicz.

1935. X. 23. - pobranie ziemi z Garbatki na Kopiec J. Piłsudskiego w Krakowie.

1935-1936 - w Garbatce panuje epidemia tyfusu, dyfterytu i dezyderii.

1937. V. 1. - w Garbatce umiera Alojzy Zambrzycki, prawdopodobnie wynalazca języka esperanto.

1938-1996 - istnieje w Garbatce Destylarnia Żywicy, jeden z 2 tego typu zakładów w Polsce.

1939. IX. 3-10. - niemieckie naloty na Garbatkę. Początek II wojny światowej w Garbatce.

1939. IX. 10. - Niemcy zajmują Garbatkę.

1940 - Garbatka liczy 3996 mieszkańców.

1940-1942 - w Garbatce konspiracyjnie ma swoją siedzibę Komendantura Obwodu ZWZ AK. Komendantem jest kpt. Roman Bielawski „Krzaki”.

1942. wiosna - utworzenie getta w Garbatce.

1942. VII. 12. - pacyfikacja Garbatki. W mieszkaniach i na ulicach ginie ponad 50 Żydów i kilkunastu Polaków w tym Roman Bielawski. Kilkuset mieszkańców Garbatki zostaje wywiezionych do obozów koncentracyjnych, głównie do Oświęcimia. Około 50 osób gestapo przesłuchuje i torturuje przez 2 tygodnie w budynku szkoły. Akcja niemiecka miała za zadanie rozbicie działającej w Garbatce siatki AK.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- 1942-1945 - w Garbatce mieszka prof. Leszek Kołakowski.
1945. I. - wycofujący się Niemcy palą Tartak Państwowy, po którym teren przejmuje Destylarnia Żywicy.
1945. I. 15. - wkroczenie wojsk radzieckich do Garbatki. Koniec wojny w Garbatce.
- 1945 - do Garbatki sprowadzają się Siostry ze Zgromadzenia Zmartwychwstanek z Radomia.
- 1947 - powstaje w Garbatce Ośrodek Zdrowia.
1948. X. - powstaje w Garbatce Średnia Szkoła Zawodowa o profilu drzewnym.
- 1948-1971 - staraniem ks. Józefa Kuropieski wybudowany zostaje w Garbatce kościół wg projektu Tadeusza Witkowskiego.
- 1949 - powołana do życia zostaje drużyna piłki nożnej LKS „Plon” Garbatka.
- 1951 - powstaje w Garbatce Spółdzielnia Inwalidów "Jutrzenka".
- 1954-1973 - istnieje w Garbatce Gromadzka Rada Narodowa. Początek samorządu w Garbatce. Pierwszym przewodniczącym zostaje Mieczysław Handelsman.
1955. V. 8. - powstaje w Garbatce Biblioteka Publiczna.
- 1955 - powstaje w Garbatce Kino „Las”.
- 1955-1960 - z inicjatywy Piotra Wereszczyńskiego wybudowany zostaje obecny budynek Szkoły Podstawowej.
1956. XI. 4. - umiera w Garbatce pisarz Tadeusz Kordyasz, autor m. in. „Zakonu Miłości”.
1969. X. 1. - odsłonięcie pomnika ofiar represji z 12 lipca 1942.
1973. I. 1. - powołanie do życia gminy Garbatka Letnisko. Pierwszym naczelnikiem gminy zostaje Henryk Gołda.
- 1980 - powstaje w Garbatce Gminny Ośrodek Wypoczynkowy.
1983. X. 6. - „za czyny męstwa i odwagi mieszkańców wykazane w walkach z hitlerowskim okupantem” Garbatka otrzymuje Krzyż Walecznych.
- 1985 - powstaje w Garbatce Zespół Pieśni i Tańca „Podlasiacy”.
- 1988 - Garbatka liczy 3239 mieszkańców.
1990. VI. 12. - w ramach zmiany struktur samorządowych pierwszym wójtem gminy Garbatka Letnisko zostaje dotychczasowy naczelnik Tadeusz Molenda.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

1992 - ukazuje się druga publikacja książkowa poświęcona Garbatce Szkice z dziejów Garbatki autorstwa Ryszarda Śmietanki. Powstaje w Garbatce Technikum Drzewne.

1993 - oddanie do użytku wysypiska odpadów komunalnych w Garbatce Zwyczajnie o pow. 0,9ha.

1994. II. - w budynku dawnego Kina „Las” ma miejsce jeden z ostatnich dużych koncertów punk rockowych w regionie radomskim.

1994. wiosna - ulewne deszcze powodują zerwanie tamy na zalewie dolnym - „Budowa”.

1994 - na terenie gminy Garbatka Letnisko powstaje największy w ówczesnym województwie radomskim, częściowy rezerwat przyrody „Krępiec” o pow. 278,96 ha.

1995 - erygowanie w Garbatce dekanatu. Do dekanatu należy 12 parafii: Garbatka Letnisko, Opactwo, Sieciechów, Oleksów, Policzna, Gródek, Wysokie Koło, Gniewoszków, Zajezerze, Czarnolas, Wygoda, Bogucin. Pierwszym dziekanem zostaje proboszcz parafii Garbatka- ks. kan. Stanisław Mnich.

1997. VIII. 1. - w miejsce Sióstr Zmartwychwstanków do Garbatki przybywają Siostry Służki Boże Niepokalanej N.M.P.

1997. XI. 26. - gmina Garbatka Letnisko otrzymuje nagrodę Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska w konkursie na zagospodarowanie odpadów na terenach wiejskich. Nagrodę wręczono na targach POL-EKO w Poznaniu.

1997 - Garbatka liczy 3388 mieszkańców.

1998 - ukazuje się trzecia publikacja książkowa poświęcona Garbatce „Kronika Garbatki-Letnisko” autorstwa Marii Dziedzickiej.

1999. IX. 1. - powstaje Publiczne Gimnazjum im. Królowej Jadwigi w Garbatce- Letnisku.

1999. XII. 28. - Honorowym Obywatelem Gminy Garbatka Letnisko zostaje papież Jan Paweł II.

2000. I. 19. - do użytku oddany zostaje nowy budynek Urzędu Gminy- tzw. „Ratusz”.

2000. V. - reaktywowane zostaje Stowarzyszenie Przyjaciół Garbatki. Pierwszym prezesem po reaktywacji zostaje Maria Dziedzicka.

2001 - gmina Garbatka Letnisko zajmuje I miejsce w kategorii gmin wiejskich w konkursie „Mazowiecka Gmina Przyjazna Środowisku- Dzień Ziemi 2001”.

2001. XI. - oddanie do użytku odbudowanej tamy na zalewie dolnym- „Budowa”.

2002. VIII. - uruchomiona zostaje pierwsza profesjonalna strona internetowa Garbatki- www.mojagarbatka.pl

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

5.2.2 Krajobraz kulturowy

Gmina Garbatka Letnisko znajduje się w kozienickim regionie etnograficznym i jest typową gminą rolniczą, w której użytki rolne stanowią prawie połowę wszystkich ziem. Miało to - i ma nadal - znaczący wpływ na kształt tutejszego krajobrazu kulturowego. Składa się on z elementów przyrodniczych, a także z osiągnięć cywilizacyjnych człowieka. Istotną częścią garbackiego krajobrazu kulturowego są pozostałości letniskowego charakteru gminy wykształconego w pierwszej połowie XX wieku.

Wśród miejscowości znajdujących się na terenie gminy Garbatka Letnisko dominują wsie o układach ruralistycznych, ukształtowanych w okresie średniowiecza i epoce nowożytnej. Dominującym układem jest ulicówka, która z wyjątkiem Garbatki Letnisko i Molend występuje we wszystkich miejscowościach gminy. W najczystszej formie układ ulicowy występuje w Ponikwie, Garbatce Długiej, Garbatce Dziewiątce, Bąkowcu. W ciągu wieków zasadnicze układy ruralistyczne w części zostały przekształcone poprzez rozbudowę wsi w kilku kierunkach, bądź lokalizację zespołu folwarcznego. Przykładem miejscowości o zmodyfikowanym układzie ruralistycznym poprzez rozbudowę jest Garbatka Zbyszyn. Ponadto, na terenie gminy Garbatka Letnisko występują układy przestrzenne wykształcone w XIX wieku. Są to wsie kolonizacyjne o układzie rozproszonym oraz rzędówki; przykładem może być Bogucin.

Specyficzny układ ruralistyczny występuje w Garbatce Letnisko. Jest to połączenie zabudowy ulicowej z wielodrożnicową. W części zachodniej miejscowości rozciągającej się równoleżnikowo, na osi północ- południe, występuje forma równoległej, podwójnej ulicówki (ul. Kochanowskiego i ul. Hanki Lewandowicz). W części wschodniej występuje zabudowa wielodrożnicowa będąca wynikiem dynamicznie rozwijającego się budownictwa letniskowego w dwudziestoleciu międzywojennym.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

5.2.3 Zabytki nieruchome

Podstawowym zagrożeniem dla utrzymania wielu wartościowych obiektów zabytkowych gminy Garbatka Letnisko jest ich katastrofalny stan techniczny. Zaniedbania są najgroźniejsze dla zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej, szczególnie wykonanej w technice drewnianej. Potrzeba nowości i nowoczesności jest podstawowym zagrożeniem dla tradycyjnego krajobrazu oraz utrzymania lokalnego charakteru miejscowej architektury i budownictwa. Źle pojmowana modernizacja prowadzi do likwidacji detali architektonicznych, wymiany oryginalnej stolarki, wymiany ogrodzenia, wycięcia drzew. Wiele z zabytkowych obiektów jest niewłaściwie użytkowanych, nadbudowywanych i rozbudowywanych, co powoduje zniekształcanie formy architektonicznej (np. dworzec PKP). Powszechna i trudna do opanowania dewastacja krajobrazu kulturowego dotyczy również niskonakładowych inwestycji, których nieodwracalne skutki wynikają z chęci poprawy warunków zamieszkania. Wiąże się to z powiększaniem otworów okiennych i drzwiowych, wymianą stolarki z naruszeniem zasad kompozycji, ocieplaniem budynków i likwidacją wystroju letniskowego, zagospodarowaniem poddaszy i zakłócaniem geometrii dachów, adaptacjami zabudowy bez opracowań projektowych, montażem anten satelitarnych na fasadach, likwidacją tradycyjnych ogrodzeń i płotów na rzecz betonowych prefabrykatów czy systemowych rozwiązań metalowych. Pełen wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się w gminie Garbatka Letnisko został przedstawiony w dalszej części rozdziału. Dla zachowania przejrzystości wykazu obiektów podzielono je na następujące kategorie:

1. Cmentarze, Mogiły
2. Pomniki, Miejsca Pamięci Narodowej
3. Budynki

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Cmentarze, Mogiły

1.

Obiekt: Cmentarz wojenny 1914-1915 (I)

Data powstania: 1914-1915

Miejscowość, adres: Molendy

Stan zachowania, uwagi: dostateczny, wymaga prac porządkowych i odpowiedniego oznakowania.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

2.

Obiekt: Cmentarz wojenny 1914-1915 (II)

Data powstania: 1914-1915

Miejscowość, adres: Molendy

Stan zachowania, uwagi: dobry, wymaga prac remontowych i porządkowych

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

3.

Obiekt: Cmentarz wojenny 1914-1915

Data powstania: 1914-1915

Miejscowość, adres: Bąkowiec

Stan zachowania, uwagi: dobry, należy wykonać utwardzenie podłoża na skarpie przed wejściem na cmentarz i uporządkować nekropolię.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

4.

Obiekt: Pomnik - Mauzoleum Legionistów

Data powstania: 1933 r.

Miejscowość, adres: Żytkowice

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry , wymaga prac porządkowych.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: 402/A/89 z 3.04.1989 r.

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

5.

Obiekt: Mogiła zbiorowa żołnierzy polskich poległych w kampanii wrześniowej 1939 r

Data powstania: 1939 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, cmentarz parafialny

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

6.

Obiekt: Cmentarz partyzantów BCH i AK wraz z pomnikiem upamiętniającym bitwę

Data powstania: 1944 r.

Miejscowość, adres: Molendy

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

7.

Obiekt: Cmentarz wojenny 1914

Data powstania: 1914 r.

Miejscowość, adres: Brzustów

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

8.

Obiekt: Mogiła 2 nieznanymi oficerów polskich poległych w Kampanii Wrześniowej

Data powstania: 1939 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, cmentarz parafialny

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

9.

Obiekt: mogiła indywidualna nieznanego żołnierza polskiego poległego w kampanii wrześniowej

Data powstania: 1939 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, cmentarz parafialny

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

10.

Obiekt: Cmentarz choleryczny

Data powstania: 1874 r.

Miejscowość, adres: Bąkowiec

Stan zachowania, uwagi: dostateczny, wymaga prac renowacyjnych i oznakowania.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

11.

Obiekt: mogiła indywidualna nieznanego żołnierza polskiego

Data powstania: 1944 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, przy drodze pożarowej w lesie na południe od ul. Jaworskiego

Stan zachowania, uwagi: bardzo zły, trzeba podjąć prace renowacyjne

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

Pomniki, Miejsca Pamięci Narodowej

1.

Obiekt: Pomnik Ku Czcii Ofiar Pacyfikacji Garbatki

Data powstania: 1969 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kolejowa przy dworcu PKP

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry, obiekt odrestaurowany w 2012 r.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

2.

Obiekt: Pomnik – Kamień upamiętniający wymarsz I Kadrowej

Data powstania: 1939 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, przejazd kolejowy przy ul. Skrzyńskich

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

3.

Obiekt: Pomnik upamiętniający Benedykta „Dzika” Drózdza zamordowanego 14.04.1946r.

Data powstania: 1997 r.

Miejscowość, adres: Brzustów

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

4.

Obiekt: Pomnik Ku Czczi Rozstrzelanego kpt. Romana Bielawskiego

Data powstania: 1942 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Plażowa

Stan zachowania, uwagi: dostateczny, wymaga prac renowacyjnych.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

5.

Obiekt: Pomnik Katyński

Data powstania: 1991 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, cmentarz parafialny

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

6.

Obiekt: Pomnik poświęcony pamięci ofiar KL Auschwitz

Data powstania: 1953 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, cmentarz parafialny

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

7.

Obiekt: Pomnik Ku Czcii Pomordowanych Mieszkańców Molend

Data powstania: 1994 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, cmentarz parafialny

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Budynki

1.

Obiekt: Dworzec PKP

Data powstania: 1919

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kolejowa

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

2.

Obiekt: Studnia o obudowie drewnianej wykonanej w stylu "zakopiańskim"

Data powstania: 1912 r.

Miejscowość, adres: nadleśnictwo Zwoleń, ul. Zofii Sztobryn

Stan zachowania, uwagi: bardzo zły, obiekt grozi zawaleniem, trzeba natychmiast podjąć działania renowacyjne, aktualnie teren należy do Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Garbatce Letnisko, brak dostępu do obiektu.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

3.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: I ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Bogucin 46

Stan zachowania, uwagi: dostateczny

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

4.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Bąkowiec 51

Stan zachowania, uwagi: dobry, budynek kryty eternitem, obity dyktą, zatracił pierwotny charakter

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

5.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: I ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Bąkowiec 80

Stan zachowania, uwagi: dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

6.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Bąkowiec 92

Stan zachowania, uwagi: budynek został wyburzony.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

7.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: I ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Brzustów 39

Stan zachowania, uwagi: bardzo zniszczony, budynek kryty eternitem

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

8.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Słoneczna 2

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

9.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 116

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

10.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: ok. 1930 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Jaworskiego 5

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

11.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: I ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego

Stan zachowania, uwagi: dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

12.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 195

Stan zachowania, uwagi: dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

13.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 206

Stan zachowania, uwagi: dostateczny.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

14.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Reja 1

Stan zachowania, uwagi: dostateczny.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

15.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 149

Stan zachowania, uwagi: zaniedbany

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

16.

Obiekt: Willa murowana „Marysia”

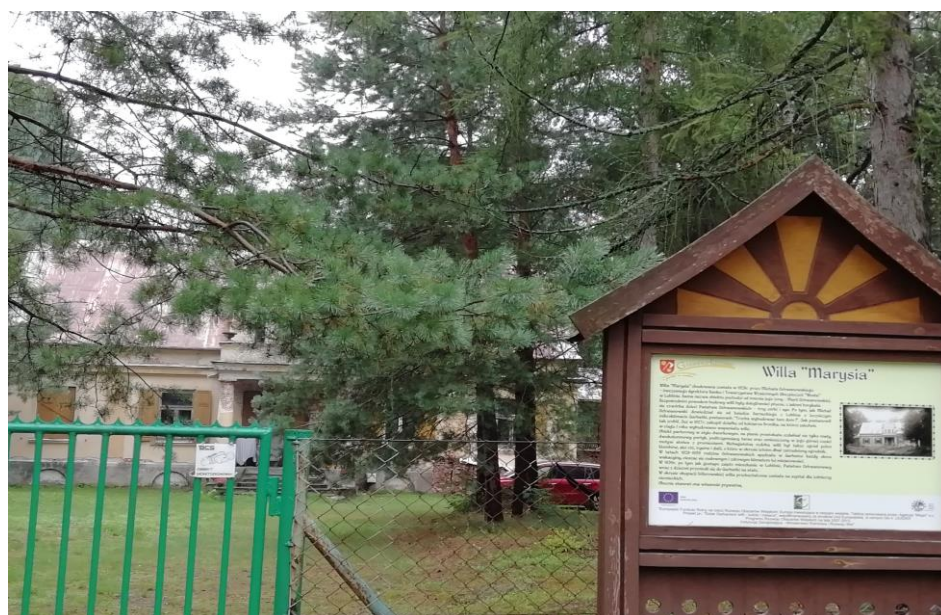
Data powstania: 1923 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Zofii Nałkowskiej 9

Stan zachowania, uwagi: zły, dom do generalnego remontu.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

17.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: I ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 22

Stan zachowania, uwagi: grozi zawaleniem.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

18.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: I ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 34

Stan zachowania, uwagi: dobry.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

19.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 54

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

20.

Obiekt: Dom drewniany

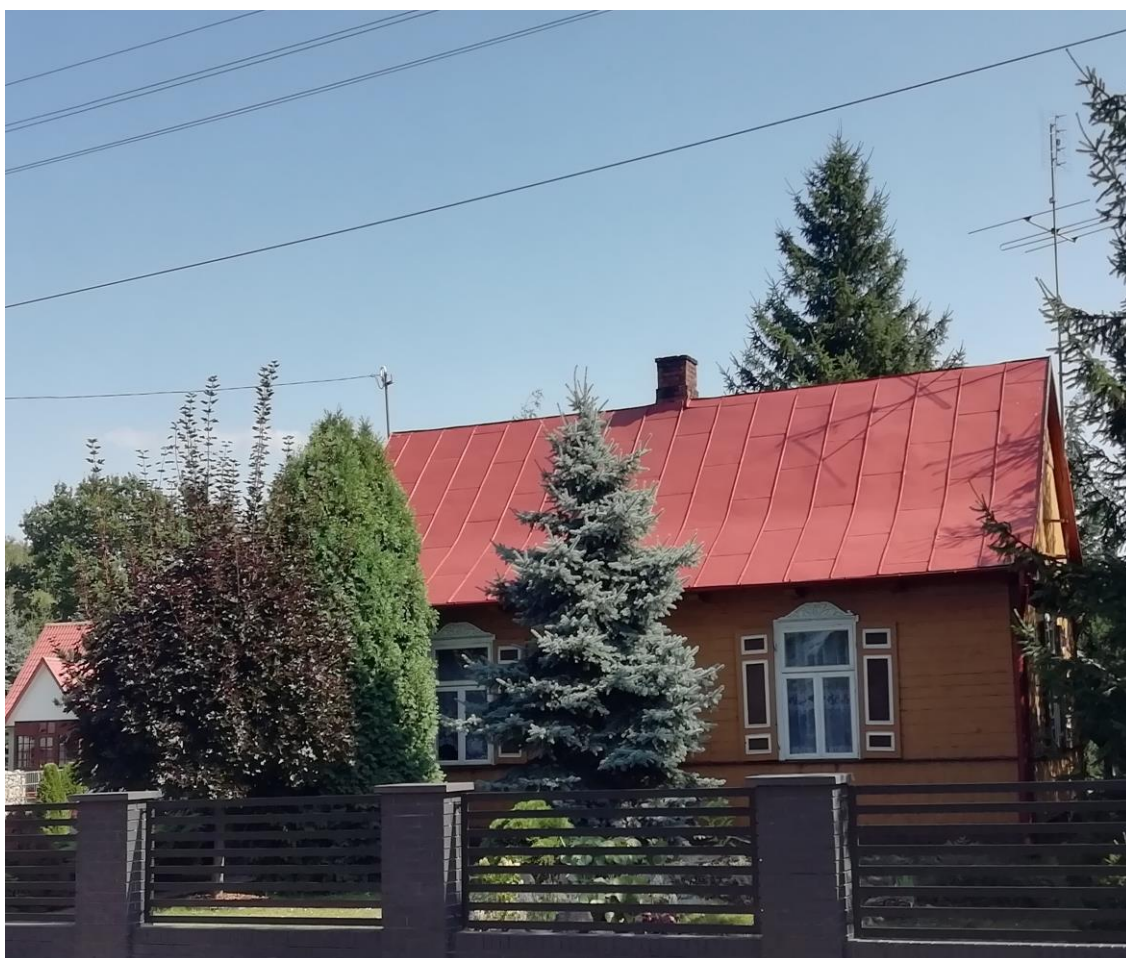
Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 56

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

21.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: I ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 60

Stan zachowania, uwagi: niedostateczny, grozi zawaleniem

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

22.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: I ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 81

Stan zachowania, uwagi: budynek uległ zniszczeniu w wyniku pożaru

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

23.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Mickiewicza 54

Stan zachowania, uwagi: niedostateczny, grozi zawaleniem

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

24.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: I ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Mickiewicza 13

Stan zachowania, uwagi: dostateczny

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

25.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Sienkiewicza 54

Stan zachowania, uwagi: dostateczny

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

26.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kościuszki 2

Stan zachowania, uwagi: dostateczny

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

27.

Obiekt: Dom drewniany

Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Partyzantów 7

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

28.

Obiekt: Willa nadleśnictwa Data powstania: 1926 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Zofii Sztobryn

Stan zachowania, uwagi: dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

29.

Obiekt: Willa słoneczna

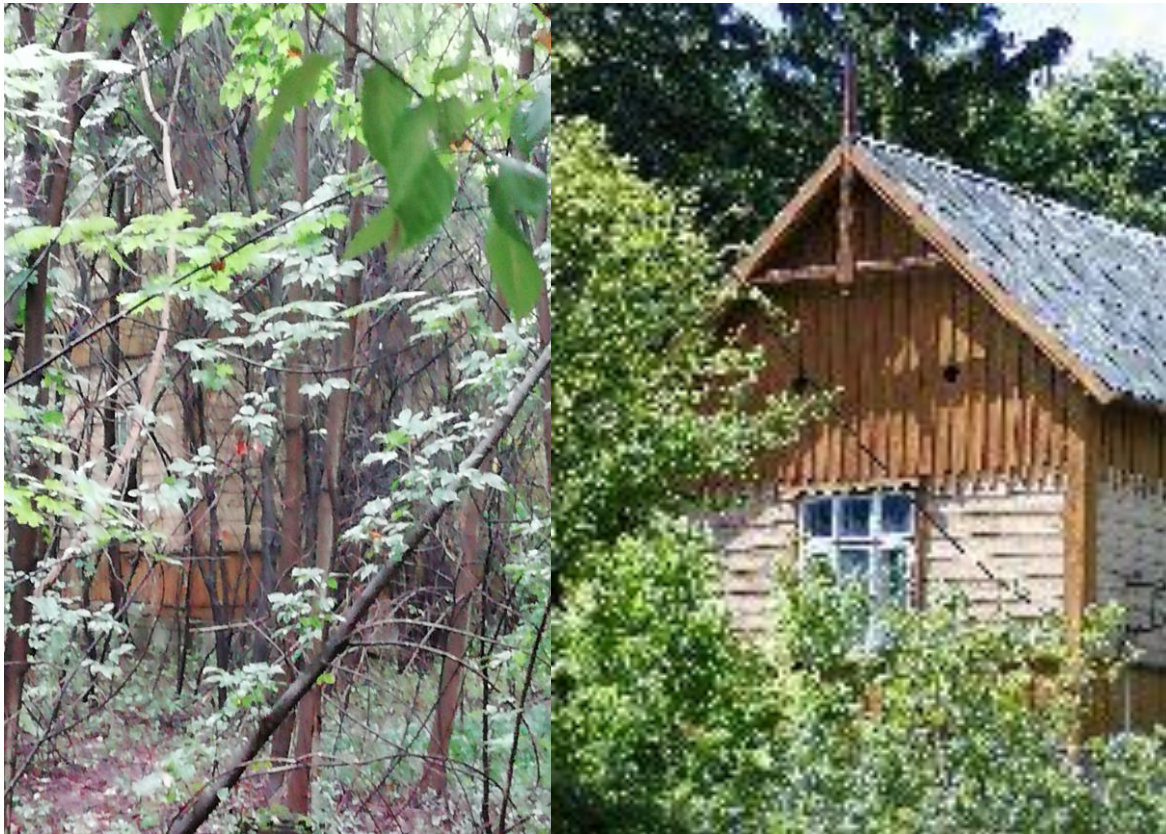
Data powstania: II ćw. XX w.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kolejowa 16

Stan zachowania, uwagi: niedostateczny, obiekt zdewastowany, bardzo zaniedbany.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

30.

Obiekt: „Willa Róż”

Data powstania: 1926 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko. ul. Krasickiego 3

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

31.

Obiekt: Willa "Zofjówka".

Data powstania: 1932 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Partyzantów 7

Stan zachowania, uwagi: dobry.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

32

Obiekt: Plebania przy Kościele parafialnym

Data powstania: 1938 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

33.

Obiekt: Willa

Data powstania: 1929 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Jaworskiego 2

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

34.

Obiekt: Willa

Data powstania: 1934 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Jaworskiego 3

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry.

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

5.2.4 Zabytki ruchome

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami - zabytek ruchomy - to „...rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będących dziełem człowieka lub związanych z jego działalnością i stanowiących świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową”. Do zabytków ruchomych podlegających ochronie i opiece zaliczono dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, prezentujące minione kierunki artystyczne. Zaliczają się do nich również inne obiekty, nie będące w pełni dziełami sztuki. Są nimi przedmioty posiadające wysoką wartość historyczną i naukową, będące świadectwem poziomu kultury materialnej, np. wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne, instrumenty muzyczne, przedmioty zgromadzone w kolekcjach, numizmaty, pieczęcie, medale i ordery, militaria, pamiątki historyczne, czy przedmioty związane z wybitnymi osobistościami lub instytucjami. Ponadto - oprócz obiektów wchodzących w skład wyposażenia budowli - także wystrój architektoniczny zaliczany jest do zabytku ruchomego. Należą do niego elementy stałej dekoracji budynków (zewnętrznej i wewnętrznej) oraz obiekty tzw. Małej architektury, ale pod warunkiem, że posiadają cechy indywidualnych, niepowtarzalnych wytworów artystycznych. Są to m. in. rzeźby, płaskorzeźby, malowidła ścienne, mozaiki, sztukaterie i detal architektoniczny (np. gzymsy, obramowania otworów okiennych i drzwiowych), ale także rzeźby ogrodowe, fontanny, pomniki, **kapliczki przydrożne, krzyże przydrożne**, drogowaskazy kamienne, nagrobki itp. Rejestr Zabytków Ruchomych prowadzony jest podobnie jak Rejestr Zabytków Nieruchomych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wniosek właściciela zabytku. Wojewódzki Konserwator Zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie do zabytku ruchomego w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

Na terenie gminy Garbatka Letnisko nie znajdują się zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków. Jediną formą zabytków ruchomych są licznie występujące w gminie **kapliczki i krzyże przydrożne** posiadające wartość historyczną. Za cenzus wieku kwalifikujący do wpisu do Gminnego Rejestru Zabytków dla tych obiektów przyjęto rok 1950. Stan zachowania kapliczek i krzyży przydrożnych jest ogólnie dobry, wymaga jednak

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

zabiegów konserwatorskich. W tym zakresie gmina ostatnimi laty corocznie przywracała blask dawnej świetności obiektom najbardziej dotkniętym destrukcją materiału. Opracowanie kompleksowego programu renowacji wraz z ich inwentaryzacją stanowiłoby element w Lokalnym Programie Opieki Nad Zabytkami. Należy nadmienić, że wiele z poniższych obiektów zostało odremontowanych staraniem i środkami samych mieszkańców gminy, niestety, bez nadzoru wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Krzyże i kapliczki

1.

Obiekt: Krzyż powstańców styczniowych marzec 1863

Data powstania: 1996 r.

Miejscowość, adres: Molendy

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry, postawiony w miejsce pierwotnego krzyża z 1863 r

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

2.

Obiekt: Kapliczka „Boże błogosław nam”

Data powstania: 1934 r.

Miejscowość, adres: Ponikwa

Stan zachowania, uwagi: dobry, nieprofesjonalnie przeprowadzona renowacja popsuła pierwotny wygląd obiektu

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

3.

Obiekt: Kapliczka N.M.P rodziny Gortatów

Data powstania: 1949 r.

Miejscowość, adres: Molendy

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

4.

Obiekt: Krzyż drewniany

Data powstania: ok.1945 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Zbuczyn

Stan zachowania, uwagi: zły

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

5.

Obiekt: Kapliczka „Błogosław Nam Boże”

Data powstania: 1936 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Długa 66

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

6.

Obiekt: Kapliczka myśliwych

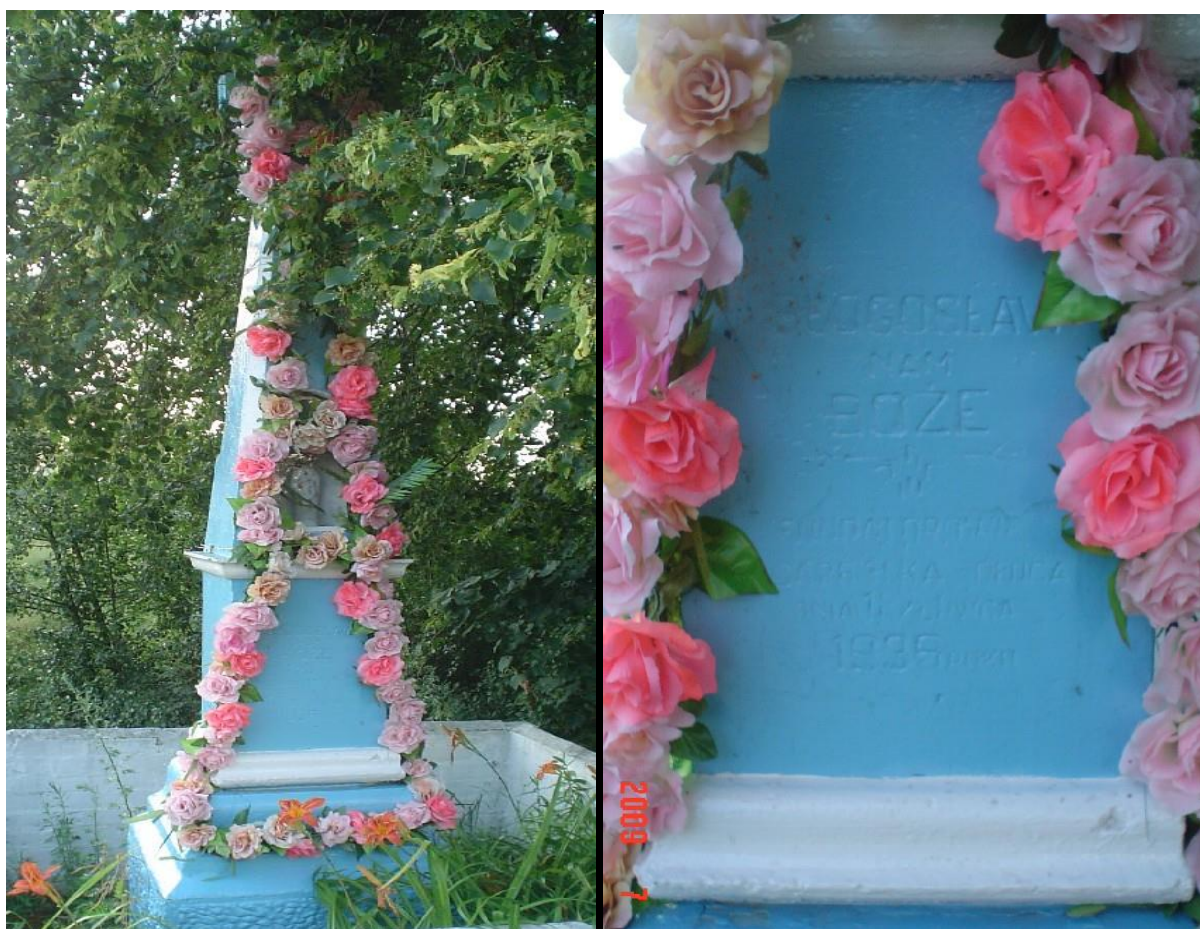
Data powstania: 1935 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Długa

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

7.

Obiekt: Kapliczka „Na Cześć i Chwałę Panu Bogu”

Data powstania: 1948 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Nowa

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

8.

Obiekt: Kapliczka „Na Cześć i Chwałę Panu Bogu”

Data powstania: 1948 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Długa

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

9.

Obiekt: Kapliczka „Na Cześć i Chwałę Panu Bogu”

Data powstania: 1939 r.

Miejscowość, adres: Garbatka Dziewiątka

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

10.

Obiekt: Kapliczka z napisem „Ku czci poległych”

Data powstania: ok. 1950 r.

Miejscowość, adres: Bogucin

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

11.

Obiekt: Kapliczka z kutym krzyżem ozdobnym

Data powstania: 1929 r.

Miejscowość, adres: Bąkowiec

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry, kapliczkę odnowiono w 2004 r ztracając całkowicie pierwotny wygląd obiektu

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

12.

Obiekt: Kapliczka kolejarzy

Data powstania: 1934 r.

Miejscowość, adres: Bąkowiec, szosa Kozienice-Puławy

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

13.

Obiekt: Kapliczka

Data powstania: 1938 r.

Miejscowość, adres: Molendy, przy cmentarzu I wojennym

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

14.

Obiekt: Krzyż drewniany

Data powstania: 1904 r.

Miejscowość, adres: Bąkowiec

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
Gminy Garbatka – Letnisko
na lata 2018 – 2022

15.

Obiekt: Kapliczka

Data powstania: ok. 1950

Miejscowość, adres: Bąkowiec, przy zakręcie na trasę do Dębłina

Stan zachowania, uwagi: dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

16.

Obiekt: Kapliczka

Data powstania: ok. 1950 r.

Miejscowość, adres: Bogucin

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

17.

Obiekt: Kapliczka „Jezu Chryste Króluj Nam...”

Data powstania: 1938

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego

Stan zachowania, uwagi: bardzo dobry

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

18.

Obiekt: Kapliczka

Data powstania: przełom XVIII i XIX w.

Miejscowość, adres: Bąkowiec, trasa w kierunku Puław

Stan zachowania, uwagi: bardzo zły, obiekt zdekompletowany, grozi zawaleniem

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: brak

Zdjęcie:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

2.5 Zabytki archeologiczne

Teren miejscowości i gminy Garbatka Letnisko został przebadany powierzchniowo w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP). Wyniki badań są dostępne do wglądu w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Warszawie, Delegatura w Radomiu. Program Archeologiczne Zdjęcia Polski (AZP) rozpoczęto realizować w latach 70. XX wieku. Archeolodzy prowadzili na wytyczonych obszarach terenowe badania powierzchniowe. Ich wyniki stanowią podstawową bazę informacji o zasobach archeologicznych Garbatki Letnisko i są punktem wyjścia dla dalszych etapów badań, czyli prac wykopaliskowych.

1.

Obiekt: Gródek Poduchowny - ślad osadnictwa (I)

Data powstania: XV-XVI w

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko

Stan zachowania, uwagi: brak

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: AZP 72-72 3

2.

Obiekt: Gródek Poduchowny - ślad osadnictwa (II)

Data powstania: XV-XVII w

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko

Stan zachowania, uwagi: brak

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: AZP 72-72 4

3.

Obiekt: Gródek Poduchowny - ślad osadnictwa (III)

Data powstania: nieokreślona

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko

Stan zachowania, uwagi: brak

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: AZP 72-72 5

4.

Obiekt: Gródek Poduchowny - ślad osadnictwa

Data powstania: XVI-XVII w

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko

Stan zachowania, uwagi: brak

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: AZP 72-72 5

5.

Obiekt: Molendy- ślad osadnictwa

Data powstania: paleolit-mezolit

Miejscowość, adres: Molendy

Stan zachowania, uwagi: brak

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: AZP 72-72 1

6.

Obiekt: Garbatka Zbyczyn - ślad osadnictwa (I)

Data powstania: XVI-XVIII w

Miejscowość, adres: Garbatka Zbyczyn

Stan zachowania, uwagi: brak

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: AZP 72-72 2

7.

Obiekt: Garbatka Zbyczyn - ślad osadnictwa (II)

Data powstania: XVIII-XIX w

Miejscowość, adres: Garbatka Letnisko

Stan zachowania, uwagi: brak

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Informacja o wpisie do rejestru zabytków: AZP 72-72 6

5.3 Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Scharakteryzowanie zasobu zabytków ma na celu określenie, co – przede wszystkim – należy chronić i czym należy się opiekować, a tym samym ma pomóc we właściwym rozłożeniu najważniejszych akcentów w przedłożonym opracowaniu. Opiece nad zabytkami w miejscowości i gminie Garbatka Letnisko podlegają:

a) obiekty wpisane do rejestru zabytków

Zabytki nieruchome

Na terenie miejscowości i gminy Garbatka Letnisko został wpisany do rejestru zabytków tylko jeden zabytek nieruchomy- „**Mauzoleum Legionistów**” w **Żytkowicach - 402/A/89 z 3.04.1989 r.** i zabytki archeologiczne.

Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi rejestr zabytków wpisanych i wytypowanych do wpisu. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. W trybie określonym w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Wpis do rejestru historycznego układu urbanistycznego, ruralistycznego lub historycznego zespołu budowlanego nie wyłącza możliwość wydania decyzji o wpisie do rejestru zabytków nieruchomych wchodzących w skład tych układów lub zespołów. Wpisanie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej danej nieruchomości na wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na podstawie decyzji o wpisie do rejestru tego zabytku. W odniesieniu do tego typu obiektu ochronie podlega jego forma architektoniczna we wszystkich jej elementach, w tym: wysokość, forma dachu, kompozycja elewacji wraz z detalem architektonicznym i stolarką, materiał budowlany. Ochronie podlega również funkcja obiektu, której ewentualna zmiana wymaga zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Warunkami ochrony są:

- trwałe zachowanie formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu wpisanego

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

do rejestru zabytków;

- utrzymanie otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem, np. cmentarza w otoczeniu kościoła;

- wszelkie zmiany - wewnątrz i na zewnątrz - dotyczące obiektu zabytkowego wymagają zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Zabytki ruchome

Na terenie miejscowości i gminy Garbatka Letnisko nie występują zabytki ruchome wpisane indywidualnie do rejestru zabytków. Do rejestru zabytków zabytek ruchomy wpisuje się na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. W przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę Wojewódzki Konserwator Zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru. Do rejestru zabytków nie wpisuje się zabytku wpisanego do muzealnej księgi inwentarzowej lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego. Najważniejszą formą organizacyjną opieki nad zabytkami ruchomymi stanowi muzeum. Jest to instytucja kultury, która gromadzi, rejestruje, konserwuje i przechowuje oraz udostępnia publiczności w formie wystaw dobra i wytwory kultury w zakresie sztuki, wiedzy i przyrody oraz prowadzi działalność naukową, oświatową i popularyzatorską. Na terenie miejscowości i gminy Garbatka Letnisko nie utworzono placówki muzealnej.

Zabytki archeologiczne

Teren gminy Garbatka Letnisko został przebadany powierzchniowo w ramach programu Archeologiczne Zdjęcia Polski (AZP).

W rejestrze zabytków znajduje się siedem obiektów wyszczególnionych w niniejszym opracowaniu.

b) ochrona ustalona w planach zagospodarowania przestrzennego

W chwili obecnej brak jest obowiązującego całościowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miejscowości i gminy Garbatka Letnisko.

c) park kulturowy

Park kulturowy to nowa forma ochrony zabytków, wprowadzona na mocy cytowanej ustawy

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Park kulturowy powołuje mocą uchwały, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, rada gminy (lub rady gmin, jeśli obszar parku znajduje się na terenie kilku gmin). Utworzenie parku kulturowego ma na celu ochronę krajobrazu kulturowego oraz zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Do chwili obecnej na terenie miejscowości i gminy Garbatka Letnisko nie został utworzony żaden park kulturowy.

d) pomnik historii

Uznanie zabytku za pomnik historii jest szczególną formą nobilitacji. Do tego trudnego uprzywilejowania można zgłaszać zabytki nieruchome o znaczeniu ponadregionalnym o dużych wartościach historycznych, naukowych i artystycznych, mający znaczenie dla polskiego dziedzictwa kulturowego, utrwalony w świadomości społecznej i stanowiący źródło inspiracji dla kolejnych pokoleń. Do chwili obecnej na terenie miejscowości i gminy Garbatka Letnisko nie ma obiektu uznanego za pomnik historii.

5.4 Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami każda gmina prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków, która stanowi podstawę do sporządzenia Programu Opieki nad Zabytkami. Ewidencja ta jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych Wojewódzką Ewidencją Zabytków. (Art. 21 i 22, Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).

Wpis zabytków nieruchomych do Gminnej Ewidencji Zabytków sam w sobie nie stanowi formy ich ochrony, jednakże – obok zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia oraz parków kulturowych – stanowi podstawę do objęcia tych zabytków ochroną w formie zapisu w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Wszystkie zabytki nieruchome wymienione w niniejszym opracowaniu znajdują się na liście Gminnej Ewidencji Zabytków.

Według art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

przez województwa, powiaty i gminy. Na uwagę konserwatorską zasługują wszystkie obiekty z terenu miejscowości i gminy Garbatka Letnisko uwzględnione w opracowaniu „**Gminna ewidencja zabytków**”. Prospekcja terenowa prowadzona od lipca do sierpnia 2019 roku zweryfikowała dotychczasową ewidencję zabytków, która obejmowała prawie 130 obiektów. Po weryfikacji liczba zmniejszyła się o prawie połowę, ponieważ przeprowadzone w ostatnich latach prace remontowo- modernizacyjne w znaczący sposób pozbawiły wiele obiektów walorów zabytkowych lub nawet doprowadziły do całkowitej likwidacji - dotyczy to szczególnie budynków mieszkalnych i gospodarczych.

Gminna ewidencja nie jest dokumentem zamkniętym. Powinna być uzupełniana i weryfikowana. Jej zmiany nie powodują nieważności ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz gminnego programu opieki nad zabytkami. Ponadto winna podlegać okresowej aktualizacji, polegającej m. in. na wykreśleniu nieistniejących ewidencji obiektów nieistniejących oraz gruntownie przebudowanych (np. zmiana bryły budynku, układu i wielkości otworów okiennych, likwidacja detalu architektonicznego, otynkowanie ceglanych elewacji). Uzupełnienia wymagają także zmiany stanu prawnego: wpis do rejestru zabytków czy ustanowienie parku kulturowego. Należy podkreślić, że te obiekty zabytkowe, które uwzględnione są w ewidencji zabytków, a nie figurują w rejestrze zabytków lub nie bierze ich pod uwagę miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, nie są prawnie chronione. Uwzględnienie ich wyłącznie w ewidencji ma charakter informacyjny, pomocny przy określaniu zabytkowych ocenianiu zasobów zabytkowych na określonym terenie oraz przy opracowywaniu programów opieki nad zabytkami.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Gminna ewidencja zabytków					
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Data powstania	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
1.	Garbatka Letnisko	Mogiła zbiorowa żołnierzy polskich poległych w kampanii wrześniowej	Garbatka Letnisko, cmentarz parafialny	1939 r.	Brak
2.	Garbatka Letnisko	Mogiła 2 nieznanych żołnierzy poległych w kampanii wrześniowej	Garbatka Letnisko, cmentarz parafialny	1939 r.	Brak
3.	Garbatka Letnisko	Mogiła indywidualna nieznanego żołnierza polskiego	Garbatka Letnisko, cmentarz parafialny	1939 r.	Brak
4.	Garbatka Letnisko	Pomnik Ku Czci Ofiar Oświęcimia	Garbatka Letnisko, cmentarz parafialny	1979 r.	Brak
5.	Garbatka Letnisko	Pomnik Ku Czci Ofiar Oświęcimia	Garbatka Letnisko, ul. Kolejowa	1979 r.	Brak
6.	Garbatka Letnisko	Kamień upamiętniający wymarsz I Kadrowej	Garbatka Letnisko, przejazd kolejowy	1939 r.	Brak
7.	Garbatka Letnisko	Pomnik upamiętniający kpt. Romana Bielawskiego	Garbatka Letnisko, ul. Plażowa	1945 r.	Brak
8.	Garbatka Letnisko	Pomnik Katyński	Garbatka Letnisko, cmentarz parafialny	1990 r.	Brak
9.	Garbatka Letnisko	Pomnik Ku Czci Pomordowanych Mieszkańców Molend	Garbatka Letnisko, cmentarz parafialny	1994 r.	Brak
10.	Garbatka Letnisko	Kapliczka „Jezu Chryste Króluj Nam”	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego	1938 r.	Brak
11.	Garbatka Letnisko	Dworzec PKP	Garbatka Letnisko, Ul. Kolejowa	1919 r.	Brak
12.	Garbatka Letnisko	Studnia w stylu zakopiańskim	Garbatka Letnisko, ul. Zofii Sztobryn	1912 r.	Brak
13.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Gwardii Ludowej 2	II ćw. XXw.	Brak

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI*Gminy Garbatka – Letnisko*

na lata 2018 – 2022

14.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 116	II ćw. XXw.	Brak
15.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Jaworskiego 5	ok. 1930 r.	Brak
16.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 152	I ćw. XXw.	Brak
17.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 186	II ćw. XXw.	Brak
18.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 206	II ćw. XXw.	Brak
19.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Reja 1	II ćw. XXw.	Brak
20.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 149	II ćw. XXw.	Brak
21.	Garbatka Letnisko	Willa „Marysia”	Garbatka Letnisko, ul. Zofii Nałkowskiej 9	1923 r.	Brak
22.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 24	I ćw. XXw.	Brak
23.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 34	II ćw. XXw.	Brak
24.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 54	II ćw. XXw.	Brak
25.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 56	II ćw. XXw.	Brak
26.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 60	I ćw. XXw.	Brak
27.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Mickiewicza 54	II ćw. XXw.	Brak
28.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Mickiewicza 13	I ćw. XXw.	Brak
29.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Sienkiewicza 54	II ćw. XXw.	Brak
30.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kościuszki 2	II ćw. XXw.	Brak
31.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Partyzantów 7	I ćw. XXw.	Brak
32.	Garbatka Letnisko	Willa Nadleśnictwa	Garbatka Letnisko, ul. Zofii Sztobryn	1926 r.	Brak

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI*Gminy Garbatka – Letnisko*

na lata 2018 – 2022

33.	Garbatka Letnisko	Willa Słoneczna	Garbatka Letnisko, ul. Kolejowa 16	II ćw. XXw.	Brak
34.	Garbatka Letnisko	Willa Róż	Garbatka Letnisko, ul. Krasickiego 3	1926 r.	Brak
35.	Garbatka Letnisko	Willa Zofjówka	Garbatka Letnisko, ul. Partyzantów 8	1932 r.	Brak
36.	Garbatka Letnisko	Plebania	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego	1938 r.	Brak
37.	Molendy	Cmentarz I wojenny 1914-1915 (I)	Molendy	1915r.	Brak
38.	Molendy	Cmentarz I wojenny 1914-1915 (II)	Molendy	1915r.	Brak
39.	Bąkowiec	Cmentarz I wojenny 1914-1915	Bąkowiec	1915r.	Brak
40.	Żytkowice	Mauzoleum Legionistów	Żytkowice, koło torów kolejowych	1933r.	402/A/89 z 3.04.1989 r.
41.	Molendy	Cmentarz partyzantów AK i BCH	Molendy	1944 r.	Brak
42.	Brzustów	Cmentarz I wojenny 1914	Brzustów	1914 r.	Brak
43.	Bąkowiec	Cmentarz choleryczny	Bąkowiec, przy trasie na Puławy	1874 r.	Brak
44.	Brzustów	Pomnik upamiętniający Benedykta Drózdza	Brzustów	1990 r.	Brak
45.	Molendy	Krzyż Powstańców Styczniowych 1863	Molendy, skraj wsi	1996 r.	Brak
46.	Ponikwa	Kapliczka „Boże błogosław Nam”	Ponikwa	1934 r.	Brak
47.	Molendy	Kapliczka N.M.P rodziny Gortatów	Molendy	1949 r.	Brak
48.	Bogucin	Dom drewniany	Bogucin 46	I ćw.XXw	Brak
49.	Garbatka Długa	Kapliczka „Błogosław Nam Boże”	Garbatka Długa	1936 r.	Brak
50.	Garbatka Długa	Kapliczka Myśliwych	Garbatka Długa	1935 r.	Brak
51.	Garbatka Nowa	Kapliczka „Na cześć i chwałę Panu Bogu”	Garbatka Nowa	1948 r.	Brak
52.	Garbatka Długa	Kapliczka „Na cześć i chwałę Panu Bogu”	Garbatka Długa	1948 r.	Brak

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI*Gminy Garbatka – Letnisko*

na lata 2018 – 2022

53.	Garbatka Dziewiątka	Kapliczka „Na cześć i chwałę Panu Bogu”	Garbatka Dziewiątka	1939 r.	Brak
54.	Bogucin	Kapliczka „Ku Czei Poległych”	Bogucin	ok. 1950 r.	Brak
55.	Bąkowiec	Kapliczka z kutym krzyżem ozdobnym	Bąkowiec	1929 r.	Brak
56.	Bąkowiec	Kapliczka Kolarzy	Bąkowiec, przy szosie Kozienice - Puławy	1934 r.	Brak
57.	Molendy	Kapliczka ”Błogosław Nam Boże”	Molendy, przy cmentarzu I wojennym	1938 r.	Brak
58.	Bąkowiec	Krzyż drewniany	Bąkowiec	1904 r.	Brak
59.	Bąkowiec	Kapliczka	Bąkowiec, przy zakręcie na trasę dęblińską	ok.1950 r.	Brak
60.	Bogucin	Kapliczka	Bogucin	ok. 1950 r.	Brak
61.	Garbatka Zbuczyn	Krzyż Drewniany	Garbatka Zbuczyn	ok.1945.	Brak
62.	Bąkowiec	Dom drewniany	Bąkowiec 51	II ćw. XXw	Brak
63.	Bąkowiec	Dom drewniany	Bąkowiec 80	I ćw. XXw	Brak
64.	Bąkowiec	Dom drewniany	Bąkowiec 92	II ćw. XXw	Brak
65.	Brzustów	Dom drewniany	Brzustów 39	I ćw. XXw.	Brak
66.	Garbatka Letnisko	Mogiła nieznanego żołnierza polskiego	Garbatka Letnisko, droga leśna od ul. Jaworskiego	1944 r.	Brak
67.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Jaworskiego 2	1929 r.	Brak
68.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Jaworskiego 3	1934 r.	Brak
69.	Bąkowiec	Kapliczka	Trasa w kierunku Puław	XVIII/XIX w.	Brak

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI*Gminy Garbatka – Letnisko*

na lata 2018 – 2022

Wykaz obiektów nieistniejących a wyszczególnionych w gminnej ewidencji zabytków					
Stan na 05.08.2019 r.					
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Data powstania	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
1.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 62	I ćw. XX w.	Brak
2.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 89	I ćw. XX w.	Brak
3.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 94	I ćw. XX w.	Brak
4.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 95	I ćw. XX w.	Brak
5.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 105	II ćw. XX w.	Brak
6.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 150	I ćw. XX w.	Brak
7.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 190	I ćw. XX w.	Brak
8.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 225	II ćw. XX w.	Brak
9.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kochanowskiego 359	I ćw. XX w.	Brak
10.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kościuszki 115	II ćw. XX w.	Brak
11.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kozienicka 29	II ćw. XX w.	Brak
12.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Kozienicka 29	II ćw. XX w.	Brak
13.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Mickiewicza 15 A	II ćw. XX w.	Brak
14.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Mickiewicza 41 A	II ćw. XX w.	Brak
15.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Paderewskiego 4	I ćw. XX w.	Brak
16.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Garbatka Letnisko, ul. Sienkiewicza 13	II ćw. XX w.	Brak

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI*Gminy Garbatka – Letnisko*

na lata 2018 – 2022

17.	Garbatka Zbyszyn	Dom drewniany	Garbatka Zbyszyn 7	II ćw. XX w.	Brak
18.	Bogucin	Dom drewniany	Bogucin 15	I ćw. XX w.	Brak
19.	Bąkowiec	Dom drewniany	Bąkowiec 5	I ćw. XX w.	Brak
20.	Bąkowiec	Dom drewniany	Bąkowiec 5	I ćw. XX w.	Brak
21.	Bąkowiec	Dom drewniany	Bąkowiec 40	I ćw. XX w.	Brak
22.	Bąkowiec	Dom drewniany	Bąkowiec 54	I ćw. XX w.	Brak
23.	Bąkowiec	Dom drewniany	Bąkowiec 58	I ćw. XX w.	Brak
24.	Bąkowiec	Kuźnia drewniana	Bąkowiec 65	I ćw. XX w.	Brak
25.	Bąkowiec	Dom drewniany	Bąkowiec 66	I ćw. XX w.	Brak
26.	Bąkowiec	Dom drewniany	Bąkowiec 91	II ćw. XX w.	Brak
27.	Molendy	Dom drewniany	Molendy 8	II ćw. XX w.	Brak
28.	Molendy	Dom drewniany	Molendy 21	II ćw. XX w.	Brak
29.	Molendy	Dom drewniany	Molendy 22	II ćw. XX w.	Brak
30.	Molendy	Dom drewniany	Molendy 71	I ćw. XX w.	Brak
31.	Molendy	Dom drewniany	Molendy 72	I ćw. XX w.	Brak
32.	Ponikwa	Dom drewniany	Ponikwa 76	II ćw. XX w.	Brak
33.	Ponikwa	Dom drewniany	Ponikwa 80	II ćw. XX w.	Brak
34.	Ponikwa	Dom drewniany	Ponikwa 88	I ćw. XX w.	Brak
35.	Ponikwa	Dom drewniany	Ponikwa 90	II ćw. XX w.	Brak
36.	Ponikwa	Dom drewniany	Ponikwa 94	I ćw. XX w.	Brak
37.	Ponikwa	Dom drewniany	Ponikwa 116	II ćw. XX w.	Brak
38.	Ponikwa	Dom drewniany	Ponikwa 126	I ćw. XX w.	Brak
39.	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Kochanowskiego 121	I ćw. XX w.	Brak

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

40	Garbatka Letnisko	Dom drewniany	Kochanowskiego 81	I ćw. XX w.	Brak
41	Bąkowiec	Dom drewniany	Bąkowiec 92	II ćw., XX w	Brak

5.5 Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Do zabytków o najwyższym znaczeniu dla gminy Garbatka Letnisko zaliczono:

1. Mauzoleum Legionistów w Żytkowicach.

Pomnik Mauzoleum Legionistów poległych w bitwie pod Anielinem i Laskami w dniach 22-26 października 1914 roku, w której brały udział Legiony Polskie sformowane przez Józefa Piłsudskiego wchodzące w skład 46 austriackiej dywizji obrony krajowej, walczące przeciwko wojskom rosyjskim został utworzony w 1933 r. Obiekt umiejscowiony jest przy torach PKP w Żytkowicach. Głównym organizatorem budowy pomnika był dyrektor Wytwórni Prochu w Pionkach, były legionista inż. Jan Prot. Pomnik wykonano z granitu wołyńskiego według projektu architekta Klonowskiego. Stan zachowania obiektu jest bardzo dobry, należy jednak podjąć prace w kierunku zabezpieczenia rdzewiejących tablic na cokole. Ze względu na odludność miejsca trzeba prowadzić stały monitoring obiektu w celu ochrony przed aktami wandalizmu i kradzieżą.

2. Willa Nadleśnictwa w Garbatce Letnisko.

Wybudowana została w 1926 roku jako siedziba nadleśniczego. Jest to jedna z najokazalszych, drewnianych willi Garbatki. W swojej zasadniczej części, jest dużym, piętrowym budynkiem na planie krzyża. Nietuzinkowa architektura, usytuowanie na zboczu wzniesienia oraz otoczenie licznymi drzewami, czyni z willi wdzięczny obiekt do fotografowania. Szczególnie godne uwagi są finezyjnie wykonane, okienne detale architektoniczne a także bogato zdobione kominy. Do końca 1972 roku, budynek był siedzibą Nadleśnictwa Zwoleń.

3. Willa Słoneczna w Garbatce Letnisko.

Wybudowana została krótko po I wojnie światowej przez Augusta Rutke. Obecnie jest to drewniany budynek na planie litery L, z krótszym ramieniem piętrowym. Przed wojną, willę zdobił obszerny, drewniany ganek, podtrzymujący obwiedziony balustradą taras górnej kondygnacji. W tym okresie, w willi znajdował się pensjonat i kawiarnia. Z powodu rosnących na posesji drzew jest ona dobrze widoczna jedynie zimą, co zdecydowanie utrudnia ocenę stanu budynku.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

4. Willa Róż w Garbatce Letnisko.

Willa wybudowana została w 1926 roku przez Michała Bartmańskiego. Jest to imponująco prezentujący się budynek usytuowany na wzniesieniu. Willa składa się z dwóch równoległych, piętrowych części oraz jednej poprzecznej, parterowej, łączącej dwie pozostałe w jeden budynek. Do obu krótszych boków budynku przystawione są niewielkie, efektownie wykonane, drewniane ganki. Przed wojną w "Willi Róż" znajdował się pensjonat, zamieniony podczas okupacji na kasyno dla oficerów niemieckich. Po wojnie budynek pełnił rolę Domu Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstank, a od 1997 roku mieszkają tu Siostry Służki N.M.P. Niepokalanej. Niestety w wyniku ostatnich prac remontowych willa została „ozdobiona” czy też „ocieplona” panelami plastikowymi, przez co zatraciła swój pierwotny wygląd.

5. Willa "Zofjówka".

Wybudowana w 1932 roku willa rodziny Sagatowskich, jest jedną z najlepiej zachowanych w Garbatce. Willa posiada interesujący, łamany dach oraz fasadę ozdobioną drewnianą, przeszkloną werandą, podtrzymującą odkryty taras. Taras obwiedziony był do niedawna piękną drewnianą, balustradą. "Zofjówka" swoją formą nawiązuje nieco do budownictwa góralskiego.

6. Willa „Marysia”.

Zbudowana w 1928 roku przez Michała Ochwanowskiego, jest jedyną murowaną willą w Garbatce. Jest to wzniesiony w stylu dworkowym, parterowy budynek na planie prostokąta. Elewację frontową ozdabia mały dwukolumnowy portyk podtrzymujący taras, obwiedziony balustradą z wazonami w narożnikach. Kolumny portyku wykonane zostały w stylu doryckim. Ponad tarasem, znajduje się półkolisty zwieńczony i ograniczony po bokach pilastrami- ryzalit. W jego górnej części umieszczony jest motyw słońca z promieniami. Do obu krótszych boków budynku, przystawione są niewielkie, misternie wykonane, drewniane ganki. Przed wojną w willi "Marysia" zatrudniony był m. in. ogrodnik dbający o znajdujący się przed budynkiem ogród pełen klombów, alei róż, irysów, dali i innych odmian kwiatów sprowadzanych tu specjalnie z Poznania. W czasie okupacji, znajdował się tu szpital dla żołnierzy niemieckich. Obecnie willa stanowi własność prywatną.

7. Plebania przy Kościele parafialnym w Garbatce Letnisko.

Plebania wzniesiona została z inicjatywy pierwszego proboszcza parafii Garbatka-ks. Wincentego Wojtaśkiewicza w 1938 r. Jest to murowana, parterowa budowla na planie prostokąta. Fasadę plebani zdobi ryzalit zwieńczony neobarokowym szczytem. Stan zachowania obiektu staraniem księdza proboszcza jest bardzo dobry.

8. Dworzec PKP w Garbatce Letnisko.

Dworzec PKP jest murowaną budowlą piętrową na planie prostokąta wzniesioną w 1919 r. Do 8 września 1939, kiedy to dworzec został zbombardowany przez niemieckie lotnictwo, posiadał drugie piętro w postaci nadbudówki zajmującej prawą stronę budynku. Elewację frontową dworca ozdabia nieznacznie wysunięty, zadaszony ryzalit, ograniczony po bokach pseudo-pilastrami. Podobne ryzality wkomponowane są także w elewację tylną i jedną z elewacji bocznych. Pseudo-pilastry natomiast, znajdują się również na narożnikach

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

budynku. Parter od piętra oddziela prosty gzyms. Okna i blendy górnej kondygnacji rozmieszczone są niesymetrycznie. Ich prostokątne i półkolistе zwieńczenia obwiedzione są dookólnym, łamanym fryzem. W narożniku piętra tylnej elewacji, znajduje się obwiedziony mурowaną balustradą, zadaszony taras. Budynek został odnowiony.

9. Studnia o obudowie drewnianej wykonanej w stylu "zakopiańskim" w Garbatce Letnisko

Studnia wybudowana została ok. 1912 r. i stanowi od powstania własność Nadleśnictwa Kozienice. Unikatowa na skalę powiatu obudowa studni od początku stanowi niezwykle cenny i niepowtarzalny budynek o konstrukcji drewnianej wykonany w stylu "zakopiańskim", kryty gontem. Niestety z powodu tragicznego stanu zachowania obiekt grozi zawaleniem w przeciągu kilkunastu miesięcy. Wymagane natychmiastowe prace renowacyjne. Obiekt jest własnością Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Garbatce Letnisko.

10. Cmentarz choleryczny w Bąkowcu.

Nekropolia została utworzona w 1874 r. z powodu epidemii cholery, jaka nawiedziła mieszkańców parafii Sieciechów w 1873 r. Jedyne ślad po cmentarzu stanowi kapliczka murowana zwieńczona krzyżem metalowym. Na cokole umieszczony jest napis „Włóścianie z wiosek Wola Klasztorna i Zalesie własnym kosztem wystawili tę figurę w dniu (nieczytelne) czer 1874 na cmentarzu cholerycznym na podziękowanie Bogu miłosiernemu za oddalenie cholery jaka w 1873 r. grasowała w parafii Sieciechów”. Pod cokołem znajduje się figura przedstawiająca czaszkę ze skrzyżowanymi piszczelami. Całość umieszczona jest na podstawie betonowej w kształcie kwadratu. Wysokość kapliczki wynosi 192cm a krzyża metalowego 80cm. Kapliczka musi przejść renowację.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

6.0 Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

Po przeprowadzeniu analizy SWOT na temat ochrony dziedzictwa kulturowego w gminie Garbatka –Letnisko wyciągnięto następujące wnioski.

Mocne strony:

- występowanie na terenie gminy cennych, unikalnych obiektów historyczno-kulturowych (wille letniskowe, nekropolie, pomniki);
- interesujące układy urbanistyczno-architektoniczne (układ przestrzenny Garbatki Letnisko);
- wolne, atrakcyjne tereny do inwestowania w bazę turystyczno – noclegową (Garbatka Letnisko)
- istnienie na terenie gminy placówek oświatowych;
- rosnąca liczba obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków;
- bardzo atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo tereny dla rozwoju turystyki.
- funkcjonowanie Stowarzyszenia Przyjaciół Garbatki
- publikacja kwartalnika lokalnego „Moja Garbatka”
- punkt informacji turystycznej przy. ul. Krasickiego

Szanse:

- rewitalizacja wybranych miejsc na terenie miejscowości i gminy Garbatka Letnisko;
- odbudowa obiektów zabytkowych; (w szczególności willi garbackich, kapliczki na cmentarzu choleryków oraz Kapliczka z przełom XVIII i XIX w. - Bąkowiec, trasa w kierunku Puław)

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- świadomość bogatej historii gminy jako ośrodka o znaczeniu regionalnym;
- uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w dokumentach programowych gminy;
- uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym;
- rezerwy wolnych terenów pozwalających na wzmocnienie funkcji rozwojowych Garbatki Letnisko; reprezentacyjnych - przez rewitalizację historycznej zabudowy willowej i rozwój centrum miejscowości;
- organizacja lokalnej izby pamięci, docelowo muzeum regionalnego;
- zmiana świadomości społecznej w wyniku rozwoju edukacyjnej funkcji środowiska kulturowego;
- budzenie świadomości ekologicznej i kulturowo-historycznej mieszkańców (budowa ścieżek edukacyjnych, powstanie punktu informacji turystycznej, ustawienie tablic informacyjnych przy i prowadzących do zabytków);
- udział funduszy prywatnych w pracach związanych z ochroną zabytków (współpraca z obecnymi właścicielami nieruchomości);
- finansowanie ze środków gminnych prac konserwatorskich;
- możliwości pozyskiwania środków dla regionalnych programów ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej;
- udostępnianie obiektów atrakcyjnych turystycznie

Słabe strony:

- zły i bardzo zły stan techniczny części obiektów zabytkowych;
- zakłócenie pierwotnego układu przestrzennego zabudową z okresu komunistycznego;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- brak archeologicznych i historyczno-architektonicznych programów badawczych na terenie gminy;
- brak placówek kulturalnych, muzealnych i naukowo-badawczych;
- brak oznaczeń informacyjnych prowadzących do zabytków;
- nierównomierny układ przestrzenny;
- odpływ ludności - szczególnie młodych osób - z uwagi na mało atrakcyjny rynek pracy i braki w ofercie edukacyjno-kulturalnej.

Zagrożenia:

- degradacja zabytków;
- niski poziom świadomości społecznej odnośnie walorów obiektów zabytkowych i ich znaczenia dla rozwoju gminy;
- zbyt wolne tempo rewitalizacji wybranych obszarów w miejscowości i gminie Garbatka Letnisko;
- koszty zachowania zdegradowanych zabytków i zabudowy, konieczność poniesienia dużych nakładów na rewitalizację obiektów zabytkowych
- spiętrzenie wydatków związane ze złym i bardzo złym stanem obiektów zabytkowych zagrożonych destrukcją;
- utrata wartości przestrzennych i kulturowych zabudowy w przypadku zaniechania działań naprawczych, co spowodowałoby zmniejszenie atrakcyjności turystycznej gminy;
- wzrost kosztów renowacji i konserwacji obiektów zabytkowych;
- niedostatek środków publicznych na rewitalizację;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- brak zabezpieczeń przeciwpożarowych i przeciwwłamaniowych w obiektach zabytkowych;
- brak potencjalnych inwestorów;
- brak lokalnego muzeum i ośrodka kultury;
- brak dostatecznego oznakowania samych zabytków;
- brak udostępniania miejsc atrakcyjnych i obiektów zabytkowych oraz rozbudowanej promocji turystycznej Garbatki Letnisko;
- niekontrolowana akcja inwestycyjna: niewłaściwie przeprowadzone pod względem konserwatorskim remonty i modernizacje budynków oraz budowa nowych niezgodnych z lokalną tradycją.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

7. Założenia programowe.

Sporządzenie ogólnej charakterystyki zasobu zabytków znajdujących się na terenie gminy ma na celu określenie obiektów i zespołów, które należy chronić i otoczyć opieką.

Skuteczna opieka nad zabytkami wymaga od samorządu, nie tylko wiedzy dotyczącej wartości zabytków zlokalizowanych na obszarze gminy, lecz także dostrzegania występujących problemów i reagowania na pojawiające się zagrożenia.

7.1. Priorytety, kierunki działań i zadania gminnego programu opieki.

Priorytet I

Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego gminy

Kierunki działań:

- Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania

Zadania:

- Prowadzenie prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy (w ramach opracowanego planu remontów),
- Opracowanie długofalowego, uwzględniającego kompleksowość działań planu remontów obiektów zabytkowych znajdujących się w zasobach komunalnych.
- Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących gminy.
- Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni (w tym gminnych parków, cmentarzy, obszarów nieczynnych).
- Dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach niebędących własnością gminy w postaci stosownej uchwały dotyczącej dotacji na prace remontowo – konserwatorskie przy zabytkach nieruchomych.
- Rewaloryzacja obszarów i obiektów zabytkowych przemysłowych z możliwością ich adaptacji do nowych funkcji.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych itp.).
- Opracowanie planu systematycznych kontroli stanu utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych znajdujących się w zasobach komunalnych.
- Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne.

Zadania:

- Określenie zasad i konsekwentne ich wdrażanie w zakresie umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych.
- Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: gminnych parkach, cmentarzach, obszarach nieczynnych cmentarzy.
- Iluminacja najcenniejszych zabytków gminy.
- Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Zadania:

- Współpraca z urzędami pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną.
- Szkolenie osób bezrobotnych w rzemiosłach związanych tradycyjną sztuką budowlaną.
- Wspieranie utrzymania na rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów (np.: poprzez realizację Hallandzkiego Modelu Konserwacji Zabytków, w myśl zasady „ratować zabytki, ratować pracę, ratować rzemiosło”).
- Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych w zabytkowych obiektach budownictwa drewnianego oferujących wypoczynek i rozrywkę, (regionalne potrawy, zwyczaje itp.) oparte na miejscowych tradycjach.
- Wspieranie rozwoju muzeów regionalnych, skansenów, izb pamięci.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Priorytet II:

Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Kierunki działań:

- Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.

Zadania:

- Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków) oraz obszarów wskazanych do ochrony w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy.
 - Wdrażanie zapisów programów rewitalizacji, studiów widokowo-krajobrazowych, studiów historyczno – urbanistycznych, katalogów typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego w realizacji zagospodarowania przestrzennego.
 - Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji).
 - Walka z samowolami budowlanymi.
 - Ochrona panoram oraz przedpoli widokowych wsi o wartościach kulturowych.
- Rozszerzanie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy.

Zadania:

- Powołanie parku kulturowego i sporządzenie planu jego ochrony oraz opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego tego obszaru.
 - Wystąpienie do wojewódzkiego konserwatora zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych.
- Ochrona układów ruralistycznych na obszarach wiejskich.

Zadania:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- Poprawa ładu przestrzennego wsi oraz zapobieganie rozpraszaniu osadnictwa poprzez:
 - ochronę historycznie ukształtowanego układu dróg, historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych oraz relacji przestrzennych pomiędzy zespołami zabytkowej zabudowy,
 - wypełnianie zabudową wolnych działek budowlanych w obszarach centrów wsi oraz historycznych siedlisk w zgodzie z historyczną kompozycją danego układu i gabarytami oraz formą architektoniczną tworzącej go zabudowy,
 - wyznaczanie w planach miejscowych nowych terenów pod zabudowę na zasadzie kontynuacji historycznych siedlisk.

Priorytet III

Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja

Kierunki działań:

- Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy.

Zadania:

- Udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy.
- Utworzenie gminnego systemu informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego.
- Opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego.

- Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym.

Zadania:

- Organizowanie szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i udział w nich.
- Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych.
- Inicjowanie i organizowanie obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa w gminach.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy.
 - Popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach, popularyzacja dobrych praktyk projektowych przy zabytkach, a także zagospodarowaniu obszarów oraz terenów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo.
 - Organizowanie konkursów na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego.
 - Ustanowienie i przyznawanie nagrody za osiągnięcia w dziedzinie upowszechniania i ochrony kultury materialnej gminy (w tym prac magisterskich i dyplomowych).
 - Opracowanie cyklu szkoleń wraz z materiałem poglądowym skierowanego do przedstawicieli wspólnot mieszkaniowych, mających na celu promowanie standardów w zakresie rewaloryzacji i remontowania obiektów zabytkowych oraz możliwości pozyskiwania funduszy na ten cel, a także sprawnego zarządzania nimi.
 - Wprowadzenie i upowszechnianie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć.
- Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym.

Zadania:

- Prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków (z zastosowaniem komputerowej bazy danych).
- Wykonywanie prac studialnych (studia historyczno – urbanistyczne, studia krajobrazowe, badania historyczno – architektoniczne, katalogi typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego).
- Finansowanie wykonania inwentaryzacji architektoniczno – konserwatorskiej zagrożonych obiektów zabytkowych.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej.

Zadania:

- Opracowanie szlaków turystycznych (np. pieszych, rowerowych, konnych, samochodowych, wodnych) wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego.
- Utworzenie i modernizacja elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej.
- Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego gminy.

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.

Zakłada się, że zadania określone w gminnym programie opieki nad zabytkami będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- instrumentów prawnych – wynikających z przepisów ustawowych (np. uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, budowa parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością gminy, wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków);
- instrumentów finansowych (m.in. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych);
- instrumentów koordynacji (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami);

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- instrumentów społecznych (m.in. poprzez działania edukacyjne promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami);
- instrumentów kontrolnych (m.in. aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego).

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

W ramach priorytetu I: **Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy**

Kryteria oceny:

- poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba obiektów poddanych rewaloryzacji w ramach tych programów
- wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom,
- zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- inne w miarę potrzeb.

W ramach priorytetu II: **Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego**

Kryteria oceny:

- poziom (w %) objęcia terenu gminy wykonanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- liczba utworzonych parków kulturowych,
- liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych,
- liczba wniosków o uznanie obiektów i obszarów za pomniki historii,
- zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- inne w miarę potrzeb.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

W ramach priorytetu III: **Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości**

- liczba opracowanych prac studialnych (studia historyczno-urbanistyczne, studia krajobrazowe, katalogi typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego),
- liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych na terenie gminy,
- liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych, wodnych,
- liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników),
- liczba utworzonych, zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej,
- liczba osób zwiedzających muzea, skanseny, izby regionalne itp.,
- liczba szkoleń lub liczba pracowników biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego,
- inne w miarę potrzeb.

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Informacje o zasadach i kryteriach dotyczących możliwości pozyskiwania środków finansowych na zadania związane z ochroną i opieką nad zabytkami znajdują się na podanych poniżej stronach internetowych (stan na koniec sierpnia 2019 r.).

- informacje dotyczące programu operacyjnego „Promesa Ministra Kultury” – www.mkidn.gov.pl,
- informacje dotyczące programu operacyjnego „Dziedzictwo kulturowe” – www.mkidn.gov.pl,
- informacje dotyczące programu operacyjnego „Fundusz wymiany kulturalnej” – www.mkidn.gov.pl,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- informacje dotyczące programu operacyjnego „Innowacyjna gospodarka”, projektu nr 6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym – www.interreg.gov.pl,
- informacje dotyczące programów operacyjnych „Regionalne programy operacyjne” – www.interreg.gov.pl,
- informacje dotyczące programu operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” – www.minrol.gov.pl,
- informacje dotyczące programu operacyjnego „Kapitał ludzki” – www.mrr.gov.pl,
- informacje dotyczące programu operacyjnego „Infrastruktura i środowisko” – www.mrr.gov.pl
- informacje dotyczące programu operacyjnego „Europejska współpraca terytorialna” – www.mrr.gov.pl
- informacje dotyczące programu operacyjnego „Fundusz dla organizacji pozarządowych” – www.funduszngo.pl
- informacje dotyczące możliwości finansowania przy wykorzystaniu ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym – www.partnerstwopublicznoprzywne.info/ustawa_ppp.php,
- inne.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

W ramach zadań przyjętych do realizacji przez gminę Garbatka Letnisko w latach 2009 – 2019 zrealizowano następujące przedsięwzięcia:

1. Odrestaurowano pomnik ofiar Auschwitz przy ulicy Partyzantów w Garbatce Letnisko.
2. Odrestaurowano mogiłę mieszkańców Molend zamordowanych w czasie II wojny światowej, położonej na cmentarz parafialnym w Garbatce Letnisko.
3. Oznakowano obiekty zabytkowych na terenie w miejscowości Garbatka Letnisko.
4. Odnowienie Mauzoleum w Żytkowicach.
5. Remont budynku dworca kolejowego w Garbatce-Letnisko.
6. Wytyczenie trasy i oznakowanie willi garbackich.
7. Systematycznie promowano walory przyrodniczo - historyczne gminy Garbatka Letnisko.
8. Wspierano zadania edukacyjne dotyczące wiedzy o regionie.

Na uwagę zasługują pozytywny fakt usunięcia pomnika KBW przy dworcu PKP w Garbatce Letnisko.

Realizacja i finansowanie przez gminę Garbatka Letnisko zadań z zakresu ochrony zabytków na lata 2018/2022.

Lp.	Rodzaj zadań	Przewidywany koszt przedsięwzięcia.
1.	Kapliczka z przełomu XVIII/XIX w – Bąkowiec w kierunku Puław	25. 000 zł.
2.	Renowacja kaplicy, znajdującej się na cmentarzu cholerycznym w Bąkowcu.	6. 000 zł.
3.	Renowacja mogiły indywidualnej nieznanego żołnierza, znajdującej się na terenie Puszczy Kozienickiej.	3. 000 zł.
4.	Wspieranie zadań edukacyjnych (projekty, programy, konkursy). Popularyzacja wiedzy o regionie.	4.000zł.
5.	Bieżąca pielęgnacja Mauzoleum w Żytkowicach	2000 zł
6.	Renowacja i bieżąca pielęgnacja cmentarzy z I wojny światowej w Molendach i Bąkowcu.	10000 zł
7.	Promocja gminy	4.000 zł

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

Ponadto realizacja zadań związanych z opieką i ochroną nad zabytkami opierać się będzie na systematycznie pozyskiwanych środkach zewnętrznych.

W realizację zadań, wynikających z gminnego programu opieki nad zabytkami będą zaangażowane placówki kulturalno – oświatowe, funkcjonujące na terenie gminy (biblioteka, świetlica, szkoły) oraz stowarzyszenia.

BIBLIOGRAFIA :

1. Narodowa Strategia Kultury na lata 2004-2013; Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020.
2. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020
3. Strategia Rozwoju Powiatu Kozińskiego do 2020 r.
4. Strategia Rozwoju Gminy Garbatka Letnisko na lata 2013-2020, Garbatka - Letnisko 2013
5. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Garbatka-Letnisko (Garbatka 1998)
6. Powiat Koziński- informator powiatowy, Warszawa 2008
7. Powiat Koziński, Jan Szmida, Pionki 1936
8. Szkice z dziejów Garbatki, Ryszard Śmietanka, Garbatka - Letnisko 1992
9. Kronika Garbatki- Letnisko, Maria Dziedzicka, 1998
10. Miejsca upamiętnione gminy Garbatka Letnisko, Emil, Krzysztof Boryczko, Garbatka - Letnisko 2007
11. Krzyże i kapliczki dorzecza Zagożdżonki, Emil, Krzysztof Boryczko, Garbatka - Letnisko 2008
12. Karty ewidencyjne miejsc pamięci narodowej w gminie Garbatka - Letnisko
13. Gmina Garbatka – cmentarze wojenne 1914-1915, Emil Boryczko, Garbatka - Letnisko 2007
14. Plan rozwoju lokalnego gminy Garbatka - Letnisko na lata 2007-2013
15. Wykaz nieruchomości dóbr kultury gminy Garbatka - Letnisko, Garbatka - Letnisko 2003
16. Gminna Ewidencja Zabytków, Garbatka - Letnisko 2009
17. Gminny program opieki nad zabytkami- poradnik metodyczny, Warszawa 2008
18. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2018 - 2021, Warszawa 2018
19. Program opieki nad zabytkami w powiecie kozińskim na lata 2017 – 2020, Kozińskie 2017

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

ZAŁĄCZNIKI

Przykład uchwały, wniosku i sprawozdania z wykonanych prac

Uchwała nr //

Rady Gminy

z dnia

w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków

Na podstawie art. 14 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)

Rada Gminy uchwala, co następuje:

§ 1

1. Z budżetu gminy mogą być udzielane dotacje celowe na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach ruchomych i nieruchomych, wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze gminy
2. Celem dotacji jest wspieranie i uzupełnianie działań właścicieli lub posiadaczy zabytków dla zapewnienia ochrony i konserwacji wartościowych elementów substancji zabytkowej.

§ 2

1. Dotacja może być udzielona każdemu, kto jest właścicielem lub posiadaczem zabytku, o którym mowa w § 1 ust. 1, z wyłączeniem zabytków będących w posiadaniu jednostek organizacyjnych zaliczanych do sektora finansów publicznych, które są finansowane ze środków finansowych przyznanych odpowiednio przez dysponentów części budżetowych bądź jednostki samorządu terytorialnego, którym podlegają te jednostki.
2. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie nakładów koniecznych do wykonania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach określonych w § 1, ust. 1, ustalonych na podstawie kosztorysu i programu prac zatwierdzonego przez właściwe organy konserwatorskie.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

§ 3

1. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków może obejmować nakłady konieczne na:
 - 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
 - 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych,
 - 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
 - 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
 - 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami prawa budowlanego,
 - 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz,
 - 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
 - 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenia w zakresie niezbędnym w celu zachowania tego zabytku,
 - 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i detali architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego budynku kolorystyki,
 - 10) odtworzenie zniszczonej części zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji,
 - 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi,
 - 12) wymianę lub remont więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
 - 13) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które mają oryginalne, wykonane z drewna części składowe,
 - 14) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
 - 15) uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych,
 - 16) rewaloryzację zabytkowych parków, ogrodów lub zieleni publicznej,
 - 17) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt. 7–15,
 - 18) zakup i montaż instalacji przeciw-włamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

2. Przeprowadzenie prac lub robót, o których mowa w pkt 1–17, wymaga wyłonienia ich wykonawcy na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2006 r. Nr 164, poz. 1163 z późn. zm.).
3. Prowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).

§ 4

1. Dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, w zależności od środków zaplanowanych w budżecie gminy.
2. W szczególnych przypadkach, jeżeli zabytek, o którym mowa w ust. 1, posiada wyjątkowa wartość historyczną, artystyczną lub naukową, albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona do wysokości 100% nakładów na wykonanie tych prac lub robót.
3. W przypadku, jeżeli stan zachowania zabytku, o którym mowa w § 1 ust. 1, wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być również udzielona do wysokości 100% nakładów na wykonanie tych prac lub robót.

§ 5

Łączna kwota dotacji udzielonych ze środków publicznych na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, o którym mowa w § 1, ust. 1, nie może przekraczać 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

§ 6

1. Udzielenie dotacji może nastąpić po złożeniu przez właściciela lub posiadacza zabytku wniosku w tej sprawie do wójta..... za pośrednictwem Wydziału Wnioski należy składać w terminie do..... każdego roku poprzedzającego rok realizacji prac lub robót według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

2. Termin, o którym mowa w ust. 1, nie ma zastosowania w przypadku ubiegania się o dotacje na prace interwencyjne wynikające z zagrożenia zabytku.
3. Wnioski o przyznanie dotacji opiniuje komisja powołana przez Radę Gminy w formie uchwały.
4. Regulamin pracy komisji, o której mowa w ust. 3, stanowi załącznik nr 1 doniejszej uchwały.

§ 7

1. Rada Gminy, w miarę posiadanych środków, ustala w budżecie gminy wysokość wydatków przeznaczonych na dotacje.
2. Rada Gminy udziela dotacji na przeprowadzenie prac lub robót w drodze uchwały.

§ 8

Przekazanie dotacji następuje na podstawie umowy określającej w szczególności:

- 1) zakres planowanych prac lub robót oraz termin ich realizacji,
- 2) wysokość udzielonej dotacji oraz termin i tryb jej płatności,
- 3) tryb kontroli wykonania umowy,
- 4) sposób i termin rozliczania dotacji,
- 5) przyczyny, warunki, sposób i termin zwrotu dotacji,
- 6) zobowiązanie podmiotu dotowanego do stosowania przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2006 r. Nr 164, poz. 1163 z późn. zm.);
- 7) zobowiązanie podmiotu dotowanego do niezbywania zabytku odnowionego w ramach przyznanej dotacji w ciągu 3 lat od daty rozliczenia dotacji.

§ 9

Rozliczenie końcowe realizacji zadania następuje w sposób i w terminach określonych w umowie, które podmiot dotowany składa w Wydzialewedług wzoru stanowiącego załącznik nr 3 do niniejszej uchwały.

§ 10.

1. Wydział prowadzi dokumentację udzielonych dotacji oraz informuje o tym inne organy uprawnione do udzielania dotacji na prace lub roboty przy zabytkach.
2. Wydział ogłasza na tablicy ogłoszeń Urzędu uchwałę o przyznaniu dotacji.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

3. Każdemu przysługuje prawo wglądu do dokumentacji, o której mowa w ust. 1, na zasadach określonych w przepisach dotyczących dostępu do informacji publicznej.

§ 11

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa.....

UZASADNIENIE

.....
.....

Załącznik nr 1 do uchwały nr...../

...../.... Rady Gminy

z dnia r.

REGULAMIN PRACY KOMISJI

rozpatrującej wnioski o udzielenie dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze gminy, niestanowiących własności gminy.

§ 1

Wójt, powołując komisje, określi jej szczegółowe zasady działania i kryteria, jakimi powinna się kierować przy rozpatrywaniu wniosków.

§ 2

Podstawę pracy komisji stanowią udokumentowane wnioski podmiotów uprawnionych złożone w terminie określonym w uchwale. Wnioski złożone po terminie lub niekompletne nie będą rozpatrywane.

§ 3

Do zadań komisji należy:

- 1) opiniowanie wniosków o przyznanie dotacji na prowadzone prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- 2) opiniowanie wniosków o przyznanie dotacji na prace interwencyjne wynikające z zagrożenia zabytku wpisanego do rejestru zabytków.

§ 4

1. Komisja dokonuje oceny wniosków według następujących kryteriów:

- 1) dostępność zabytku dla ogółu społeczności lokalnej i turystów oraz rola zabytku w kształtowaniu przestrzeni publicznej,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2018 – 2022

- 2) promowanie kultury oraz historii regionu,
 - 3) ranga zabytkowo-artystyczna obiektu,
 - 4) stan zachowania obiektu,
 - 5) fakt kontynuowania prac,
 - 6) wysokość zaangażowanych środków własnych,
 - 7) ocena realności wykonania planowanych prac w świetle przewidywanych kosztów,
 - 8) zgodność z gminnym programem opieki nad zabytkami.
2. Preferuje się prace kompleksowe, możliwe do realizacji w ciągu 1 roku.

§ 5

1. Komisja pracuje na posiedzeniach, którym przewodniczy dyrektor Wydziału, zwany dalej przewodniczącym.
2. Posiedzenia komisji zwołuje przewodniczący.

§ 6

1. Komisja podejmuje decyzje w głosowaniu jawnym, przy obecności całego jej składu, zwykłą większością głosów.
2. Przewodniczący przedkłada wójtowi wykaz zawierający zestawienie pozytywnie przez nią zaopiniowanych wniosków, na które może być udzielona dotacja.
3. Protokoły z posiedzeń komisji oraz wykaz, o którym mowa w ust. 2, podpisuje przewodniczący.

§ 7.

Obsługę administracyjno-techniczną zapewnia Wydział

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2014 – 2018

Załącznik nr 2 do uchwały nr...../...../.....

Rady Gminy.....

z dnia.....r.

Wniosek o udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru

I. Podstawowe informacje o zabytku i wnioskodawcy

A. Dane o zabytku

1. Nazwa zabytku

.....
.....
.....
.....

2. Dane o zabytku

Nr w rejestrze zabytków:

Wpis z dnia:

3. Dokładny adres zabytku lub miejsce jego przechowywania

.....
.....

4. Uzasadnienie istotnego znaczenia historycznego, artystycznego lub naukowego zabytku dla regionu

.....
.....
.....
.....
.....
.....

B. Wnioskodawca

1. Imię i nazwisko/nazwa

.....
.....

2. Adres/siedziba/gmina/powiat

.....
.....

3. Nr NIP:

4. Inne dane (dot. Jednostek organizacyjnych)

a. forma prawna

b. nazwa i nr rejestru

c. data wpisu do rejestru / ewidencji

d. nr REGON

Osoby upoważnione do reprezentowania wnioskodawcy (zgodnie z danymi rejestrowymi)

.....
.....

Bank (nazwa, adres) i nr konta wnioskodawcy

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2014 – 2018

.....
C. Tytuł do władania zabytkiem

(własność, użytkowanie wieczyste, dzierżawa, inne)

Dla nieruchomości prowadzona jest przez sąd rejonowy

.....
Księga wieczysta nr *(w przypadku braku księgi wieczystej)* zbiór dokumentów

D. Uzyskane pozwolenia

1. Pozwolenie na przeprowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy

Zabytku

Wydane przez:

Z dnia:

Nr zezwolenia:

2. Pozwolenie na budowę

Wydane przez:

Z dnia:

Nr zezwolenia:

3. Zgłoszenie robót budowlanych

Do.....

Z dnia:

Zgłoszony/niezgłoszony przez organ sprzeciw: decyzja

Nr.....

Z dnia.....

II. Szczegółowe informacje o pracach lub robotach

A. Zakres rzeczowy prac lub robót i ich charakterystyka

.....
.....
.....
.....
.....
.....

B. Uzasadnienie celowości prac lub robót

.....
.....

C. Termin realizacji (planowany termin rozpoczęcia i zakończenia prac)

.....
.....
.....

D. Przewidywane koszty realizacji prac lub robót oraz źródła ich finansowania

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2014 – 2018

Przewidywane koszty realizacji prac lub robót oraz źródła ich sfinansowania	Zakres rzeczowy	Kwota	Udział w całości kosztów (w %)
Ogółem			
Przedmiot i kwota wnioskowanego dofinansowania			
Finansowe środki własne wnioskodawcy			
Udział środków pozyskanych z:			
budżetu państwa			
wojewódzkiego konserwatora zabytków			
budżetów jednostek samorządu terytorialnego			
innych źródeł (należy wskazać)			

E. Harmonogram i preliminarz całkowitych kosztów zadania wraz ze źródłami finansowania

Termin przeprowadzenia prac	Rodzaj prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych	Koszt ogółem (zł)	Koszty z podziałem na źródła finansowania		
			dotacja samorządu województwa	środki własne	inne źródła

III. Informacje dodatkowe dotyczące wnioskodawcy

Wykaz wykonanych przez wnioskodawcę w ostatnich 3 latach prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym/ruchomym, wpisanym do rejestru zabytków, z podaniem wysokości wydatków poniesionych na ich przeprowadzenie, w tym sfinansowanych ze środków publicznych.

Rok	Zakres wykonanych prac	Poniesione wydatki	Dotacje ze środków publicznych (wysokość, źródło i przeznaczenie)

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2014 – 2018

IV. Wykaz dokumentów wymaganych przy składaniu wniosku

- 1) potwierdzona za zgodność z oryginałem kserokopia decyzji o wpisie do rejestru zabytków obiektu, którego dotyczą prace lub roboty,
- 2) dokument potwierdzający tytuł władania zabytkiem (np. Aktualny wypis z rejestru gruntów lub aktualny odpis z księgi wieczystej, akt notarialny),
- 3) decyzja właściwego organu ochrony zabytków zezwalająca na przeprowadzenie prac lub robót oraz projekt i pozwolenie na budowę, gdy wniosek dotyczy prac lub robót przy zabytku nieruchomym lub program prac przy zabytku ruchomym,
- 4) pozwolenie na budowę, jeżeli wskazane/planowane prace lub roboty wymagają, w myśl obowiązującego stanu prawnego, uzyskania takiego pozwolenia ewentualnie zgłoszenie robót budowlanych i informacja o zgłoszonym /niezgłoszonym przez organ sprzeciwie,
- 5) fotograficzna dokumentacja zabytku,
- 6) informacja o wnioskach o udzielenie dotacji skierowanych do innych organów,
- 7) informacja o zgodności z lokalnym i wojewódzkim programem opieki nad zabytkami,
- 8) oświadczenie wnioskodawcy o niezaleganiu z płatnościami na rzecz podmiotów publiczno-prawnych,
- 9) w przypadku, gdy wnioskodawca jest przedsiębiorca, do wniosku o udzielenie dotacji należy dołączyć
informacje o pomocy publicznej otrzymanej przed dniem złożenia wniosku – sporządzona w zakresie i według zasad określonych w art. 37 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. O postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej.

Dotacje są udzielane na zasadach określonych w uchwale rady gminy nr/.../.... z dnia r. W sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

W przypadku stwierdzenia, że we wniosku podano nieprawdziwe dane, wójt..... zastrzega sobie prawo do żądania zwrotu przyznanych środków.

Podpisy

W przypadku otrzymania dotacji zobowiązuję się do wydatkowania przyznanych środków na realizację wskazanego zadania zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. Z 2006 roku nr 164, poz. 1163 ze zm.), ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych (Dz.U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.) Oraz ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. O odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz.U. z 2005 r. Nr 14, poz. 114 ze zm.)

Podpis wnioskodawcy (osób uprawnionych do reprezentowania wnioskodawcy)

.....

Miejscowość, dnia.....

(pieczęć)

Oświadczam/my, że:

Wszystkie podane we wniosku informacje są zgodne z aktualnym stanem prawnym i faktycznym.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2014 – 2018

.....
(pieczęćka i podpisy)

Potwierdzenie przyjęcia wniosku wraz z załącznikami

Data

przyjęcia,

osoba

przyjmująca

wniosek

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2014 – 2018

Załącznik nr 3 do uchwały nr.../.... /..

Rady Gminy.....

z dnia.....r.

.....
.....

Wnioskodawca

.....
.....

Adres wnioskodawcy

.....
Nr telefonu

SPRAWOZDANIE

z wykonania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, na które została udzielona dotacja/zostały przekazane środki*

Niniejszym przedstawiam sprawozdanie merytoryczne i finansowe z wykonania prac przy obiekcie zabytkowym objętych umową nr.....

1. Sprawozdanie merytoryczne (zwięzły opis wykonanych prac z podaniem zakresu realizacji poszczególnych etapów/zadań)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Sprawozdanie finansowe

A. Zestawienie kosztów

Całkowity koszt wykonanych prac zł (brutto)	zł (brutto)	
w tym koszty pokryte ze		

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2014 – 2018

środków własnych		
koszty pokryte z dotacji gminy zł (brutto)		
w tym koszty pokryte ze środków pochodzących z innych źródeł (wskazać źródła)	Nazwa źródła finansowania	Kwota zł (brutto)

B. Zestawienie faktur

Lp.	Wystawca dokumentu księgowego	Nr dokumentu księgowego	Data	Nazwa wydatku	Źródła finansowania	Kwota w zł (brutto)
Łącznie						

Wymagane załączniki do sprawozdania z wykorzystania środków na prace przy obiekcie zabytkowym**

- 1) Pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac objętych wnioskiem***
- 2) Pozwolenie na budowę***
- 3) Obmiar przeprowadzonych prac i robót potwierdzony przez odpowiednie służby
- 4) Protokół odbioru przez właściwe służby konserwatorskie i budowlane (jeśli dotyczy) przeprowadzonych prac i robót
- 5) Kserokopie faktur lub rachunków ze wskazaniem numeru księgowego, nazwy wydatku oraz jego kwoty wraz z opisem określającym wysokości środków lub dotacji finansujących dany rachunek lub fakturę i potwierdzenie zapłaty – wyciąg bankowy
- 6) Protokół z wyboru wykonawcy sporządzony zgodnie z wymogami ustawy – Prawo zamówień publicznych
- 7) Oświadczenie o zgodności dołączonych danych ze stanem faktycznym wraz z pouczeniem o odpowiedzialności z art. 233 kodeksu karnego
- 8) Fotograficzna dokumentacja zabytku po zakończeniu prac

Miejscowość, data.....

.....

podpis/y, pieczęć

3. Ocena sprawozdania

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2014 – 2018

A. Zakres merytoryczny

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

B. Zakres finansowy

.....
.....
.....
.....
.....

** Kserokopie potwierdzone przez wnioskodawcę za zgodność z oryginałem

*** O ile dokument nie był wymagany jako załącznik do wniosku o udzielenie dotacji lub wystąpiły zmiany

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminy Garbatka – Letnisko

na lata 2014 – 2018